**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ**
**ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

# КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

## на тему: Контроль експортно-імпортних операцій підприємства

## (за матеріалами ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»)

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
ІІ курсу, ОМФз-23-1,
спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
освітня програма «Державний аудит; судово-економічна експертиза у фінансових розслідуваннях»

_____ Калюш Д.М.
*підпис здобувача вищої освіти*

Науковий керівник _____ Міщенко Т.М., к.е.н., доцент
*підпис керівника*

Гарант освітньо-професійної програми _____ Лісовий А.В., д.е.н., професор
*підпис*

Допущено до захисту за рішенням кафедри обліку та аудиту
протокол від «28» 01 2025 № 2

Завідувач кафедри _____ Лісовий А.В., д.е.н., професор
*підпис*

Ірпінь – 2025

Реєстрація №12 28.01.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки допускається 28.01.2025 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 93/A/5 11.02. _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Лавренкова Є.І.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

Члени комісії: _____ Лісовий А.В
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Савченко А.І.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

_____ Панасюк О.В.
(підпис) (ініціали, ПІБ)

**Блан оцінювання випускної роботи**

| Об'єкти контролю | Діапазон оцінки в балах | Фактична кількість балів | Примітки | Дата, ПІБ |
|---|---|---|---|---|
| **ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ** | | | | |
| 1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій) | від 0 до 30 | 30 | | |
| 2.Дотримання вимог щодо оформлення | від 0 до 10 | 10 | | |
| 3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни | від до 5 | 5 | | |
| 4.Рецензент | від 0 до 5 | | | |
| РАЗОМ БАЛІВ | від 0 до 50 | 45 | | |
| **ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ** | | | | |
| 1. Доповідь | від 0 до 15 | 15 | | |
| 2. Роздатковий матеріал | від 0 до 5 | 5 | | |
| 3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання | від 0 до 25 | 28 | | |
| ~~4. Апробація~~ | ~~від 0 до 10~~ | | | |
| РАЗОМ БАЛІВ | від 0 до 50 | 48 | | |
| ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ | від 0 до 100 | 93 | | |

**ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ**

| Оцінка за 100-бальною шкалою | Оцінка за шкалою ЕКТС | Оцінка за національною шкалою | Дата | П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис) |
|---|---|---|---|---|
| 93 | A | 5 | 11.02 | |

**Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС**

| Оцінка за 100-бальною шкалою | Оцінка за шкалою ЄКТС | Оцінка за національною шкалою |
|---|---|---|
| 90-100 | A | 5 (відмінно) |
| 80-89 | B | 4 (добре) |
| 70-79 | C | |
| 60-69 | Д | 3 (задовільно) |
| 50-59 | E | |
| 35-49 | ЄХ | 2 (незадовільно) |

ЗМІСТ

ВСТУП ..... 5

РОЗДІЛ 1 Теоретичні основи контролю експортно-імпортних операцій підприємства ..... 8

1.1 Розуміння сутності експортно-імпортної діяльності підприємства та необхідність її контролю ..... 8

1.2. Основні економічні показники діяльності ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" та загальна характеристика експортно-імпортних операцій ..... 15

РОЗДІЛ 2 Практичні аспекти контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» ..... 255

2.1. Зовнішній контроль експортно-імпортних операцій товариства . 255

2.2. Внутрішній контроль експортно-імпортних операцій товариства 355

РОЗДІЛ 3 Удосконалення контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» ..... 46

3.1. Напрями удосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій ..... 46

ВИСНОВКИ ..... 555

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ..... 57

ДОДАТКИ……62

# ВСТУП

Експортно-імпортні операції є значущою складовою зовнішньоторговельної діяльності та невід'ємною частиною функціонування підприємства. Реалізація таких операцій сприяє розширенню ринків збуту, зростанню обсягів виробництва та підвищенню якості продукції, що забезпечує необхідні умови для зміцнення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. У зв'язку з цим для будь-якого підприємства одним із пріоритетних завдань є підвищення ефективності експортно-імпортних операцій, особливо в умовах високої конкуренції, обумовленої глобалізацією ринків та зростаючою тенденцією до інтеграції та стирання кордонів між країнами. Дослідження та аналіз процесу організації контролю експортно-імпортних операцій підприємства дозволяє виявити ключові проблеми та визначити шляхи для його оптимізації.

Актуальність теми контролю експортно-імпортних операцій підприємства зумовлена зростаючою глобалізацією ринків і необхідністю забезпечення ефективності та безпеки зовнішньоекономічної діяльності. Систематичний контроль дозволяє знизити ризики, пов'язані з фінансовими втратами, допустимими помилками та юридичними аспектами. [12] Крім того, моніторинг за експортно-імпортними операціями сприяє оптимізації бізнес-процесів, підвищенню конкурентоспроможності підприємства та прискоренню митних формальностей, що збільшує стабільність і успішність на міжнародних ринках.

Ефективність організації контролю експортно-імпортними операціями стала предметом досліджень багатьох вітчизняних учених, серед яких: Дейнека О.Г., Козак Ю.Г., Кравченко В., Макогон Ю.В., Мамутов В., Новицький В.Е, Пивоваров С., Янковський Е.А. та інші.

Більшість досліджень в сфері контролю експортно-імпортних операцій підприємства зосереджені на вивченні його теоретичних аспектів, при цьому переважно розглядаються загальні методичні основи, залишаючи поза увагою проблеми зовнішнього та внутрішнього контролю. Необхідність

вирішення цих проблем визначило вибір теми дослідження, а також його мету та завдання.

Метою написання кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретико-методичних засад контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» та надання рекомендацій щодо його удосконалення.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких *завдань:*

- визначення та розуміння сутності експортно-імпортної діяльності підприємства та необхідність її контролю
- дослідити основні економічні показники діяльності ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» та загальну характеристику його експортно-імпортних операцій
- визначити практичні аспекти контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»
- дослідити зовнішній контроль експортно-імпортних операцій підприємства
- проаналізувати внутрішній експортно-імпортних операцій підприємства
- визначити шляхи удосконалення контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»
- розробити напрями удосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій

Об’єктом дослідження кваліфікаційної роботи є механізм контролю експортно-імпортних операцій підприємства.

Базою дослідження є організація контролю зовнішньо-економічної діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю "ПРОФІ-ОЙЛ".

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні аспекти контролю зовнішньо-економічної діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети застосовано наступні методи дослідження: системний підхід (для дослідження проблем збільшення рівня ефективності експортно-імпортних операцій підприємства); фінансово-економічний аналіз (для дослідження фінансового стану та

експортно-імпортної діяльності підприємства); графічний (для наочного представлення результатів дослідження), порівняльний (для здійснення порівняльного запропонованих шляхів підвищення експортно-імпортної діяльності підприємства).

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативно-правові акти, наукові публікації, статті, монографії вітчизняних і зарубіжних науковців, які присвячені проблемам контролю експортно-імпортних операцій підприємств, матеріали конференцій, інформація із мережі Internet, а також фінансова звітність досліджуваного підприємства.

# РОЗДІЛ 1
# Теоретичні основи контролю експортно-імпортних операцій підприємства

## 1.1 Розуміння сутності експортно-імпортної діяльності підприємства та необхідність її контролю

У сучасних умовах ринкової економіки особлива увага приділяється питанню контролю економічної ефективності роботи підприємств. Це стосується суб'єктів господарювання на всіх рівнях економіки (підприємство, галузь, регіон), що прагнуть поліпшити управління та планування, так і зовнішніх організацій (інвестиційних та регулюючих), які аналізують економічне становище конкретного товариства в контексті національної економіки. Економічна ефективність стає ключовим фактором для адаптації стратегій управління та напрямів розвитку, що дає змогу поліпшити становище товариств і забезпечити їхню стійкість в умовах ринкової конкуренції. Фахівці та аналітики розглядають різні аспекти діяльності компаній, щоб дати об'єктивну оцінку їхньої роботи і виявити можливості для підвищення ефективності, що, своєю чергою, сприятливо позначається на загальному стані економіки країни. [3]

Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» в Україні суб'єкти господарювання можуть здійснюються наступні види діяльності: «експорт і імпорт товарів, робочої сили; капіталів, надання суб'єктами ЗЕД послуг іноземним суб'єктам господарювання; навчання, підготовка спеціалістів на комерційних засадах; міжнародні фінансово-економічні операції і операції з цінними паперами що, передбачено законодавством України, наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна і інший вид кооперації з іноземними суб'єктами господарювання; тощо». [7]

Роль міжнародних торговельних операцій, насамперед, основних зовнішньоекономічних угод, у становленні міжнародної економіки, безумовно, слід вважати ключовою. Операції, що стосуються продажу продукції, створеної в межах власної країни, для подальшої реалізації на

ринках інших держав, називаються експортом. Натомість імпортом є процес придбання продукції, виготовленої за кордоном, з метою її застосування або перепродажу всередині своєї країни.

Експортно-імпортні операції можна класифікувати за такими основними групами: перша категорія охоплює торгівлю товарами (матеріальними виробами), такими як одяг, взуття, меблі, предмети побуту тощо. Переміщення таких виробів між країнами, яке можна безпосередньо спостерігати, називається «видимим експортом та імпортом».

До іншої групи належить торгівля нематеріальними продуктами, такими як банківські, транспортні чи консалтингові послуги. Через їхній нефізичний характер такі операції називають «невидимим експортом і імпортом». Експорт, як правило, відіграє дуже важливу роль у фінансовій стабільності компанії. Значна частка продукції відомих міжнародних брендів, таких як Toyota, Airbus і Caterpillar, орієнтована на закордонних клієнтів. Це створює можливості для генерування тисяч робочих місць на підприємствах цих компаній, а також на багатьох інших – у постачальників запасних частин та комплектуючих.

Експорт та імпорт послуг відрізняються суттєво від товарних експортно-імпортних операцій. Доходи від надання послуг іноземним резидентам розглядаються як експорт послуг, тоді як витрати на ці послуги вважаються їх імпортом. Часто такі послуги описують як "невидимі активи". У рамках міжнародних економічних відносин здійснюється купівля-продаж великої кількості різноманітних послуг, однак найзначнішими для глобального бізнесу є послуги у сферах: консалтингу, туризму, інжинірингу, транспорту, фінансів, бухгалтерії, консалтингу, реклами, та інших. Міжнародні торговельні операції можуть здійснюватися безпосередньо, або через посередників. Вибір способу реалізації залежить від специфіки окремих держав, а також від характеристик певних видів товарів і послуг.

Участь виробників-експортерів у реалізації своєї продукції за кордоном безпосередньо споживачу (прямий експорт) має як свої переваги, так і

недоліки. По-перше, експортер отримує безпосередній доступ до споживчої аудиторії, що дозволяє йому швидше реагувати на зміни, пов'язані з ринковою кон'юнктурою, враховуючи зміни в смаках та уподобаннях клієнтів, їх ставлення до іміджу чи бренду компанії та інше. По-друге, витрати на реалізацію товарів безпосередньо можуть бути суттєвими і перекривати додаткові вигоди, пов'язані з участю експортера в остаточному продажу продукту. Що стосується переваг непрямого експорту, слід зазначити можливість економії витрат на просування та збут продукції. З цієї причини непрямий експорт частіше використовують для реалізації різноманітних споживчих товарів, а також дрібного промислового обладнання на закордонних ринках. Непрямий експорт також може включати відкриття в країнах-імпортерах заводів збору, де здійснюється складання готової продукції із специфічних імпортних компонентів, які надходять до країни на певних умовах. Це сприяє більш лояльному ставленню місцевих компаній до іноземних виробників. Крім того, такий підхід дозволяє знижувати митні витрати, оптимізувати витрати на транспорт і упаковку, а також на виплати працівникам. До таких компаній можна віднести, зокрема, корпорації Ford, Zinger, Toyota.

Зовнішньо-торговельний баланс України за 2005-2023 роки подано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Зовнішньоторговельний баланс України за 2005-2023 рр.

| Номінальний ВВП за рік | | Експорт товарів та послуг | | Імпорт товарів та послуг | | Сальдо (експорт – імпорт) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | % ВВП | | % ВВП | | % ВВП | |
| 2005 | 441452 | 227252 | 51.5 | -223555 | -50.6 | 3697 | 0.8 |
| 2006 | 544153 | 253707 | 46.6 | -269200 | -49.5 | -15493 | -2.8 |
| 2007 | 720731 | 323205 | 44.8 | -364373 | -50.6 | -41168 | -5.7 |
| 2008 | 948056 | 444859 | 46.9 | -520588 | -54.9 | -75729 | -8.0 |
| 2009 | 913345 | 423564 | 46.4 | -438860 | -48.0 | -15296 | -1.7 |
| 2010 | 1082569 | 549365 | 50.7 | -580944 | -53.7 | -31579 | -2.9 |

Продовження табл. 1.1

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 2011 | 1316600 | 707953 | 53.8 | -779028 | -59.2 | -71075 | -5.4 |
| 2012 | 1408889 | 717347 | 50.9 | -835394 | -59.3 | -118047 | -8.4 |
| 2013 | 1454931 | 681899 | 46.9 | -805662 | -55.4 | -123763 | -8.5 |
| 2014 | 1566728 | 770121 | 49.2 | -834133 | -53.2 | -64012 | -4.1 |
| 2015 | 1979458 | 1044541 | 52.8 | -1084016 | -54.8 | -39475 | -2.0 |
| 2016 | 2383182 | 1174625 | 49.3 | -1323127 | -55.5 | -148502 | -6.2 |
| 2017 | 2982920 | 1430230 | 47.9 | -1618749 | -54.3 | -188519 | -6.3 |
| 2018 | 3558706 | 1608890 | 45.2 | -1914893 | -53.8 | -306003 | -8.6 |
| 2019 | 3974564 | 1636416 | 41.2 | -1947599 | -49.0 | -311183 | -7.8 |
| 2020 | 4194102 | 1637399 | 39.0 | -1681526 | -40.1 | -44127 | -1.1 |
| 2021 | 5459574 | 2224704 | 40.7 | -2286067 | -41.9 | -61363 | -1.1 |
| 2022 | 5191028 | 1840563 | 35.5 | -2712325 | -52.3 | -871762 | -16.8 |
| 2023 | 6537825 | 1868904 | 28.6 | -3237014 | -49.5 | -1368110 | -20.9 |

Джерело. Складено за даними [20]

Аналіз таблиці 1.1 свідчить, при зростанні обсягів зовнішньоекономічних операцій, імпорт в Україну в останні роки хронічно випереджає експорт, а їх різниця часом сягає 8% ВВП. Також це можна спостерігати і в графіку експорту та імпорту товарів і послуг України у 2005-2023 рр. рис. 1.1

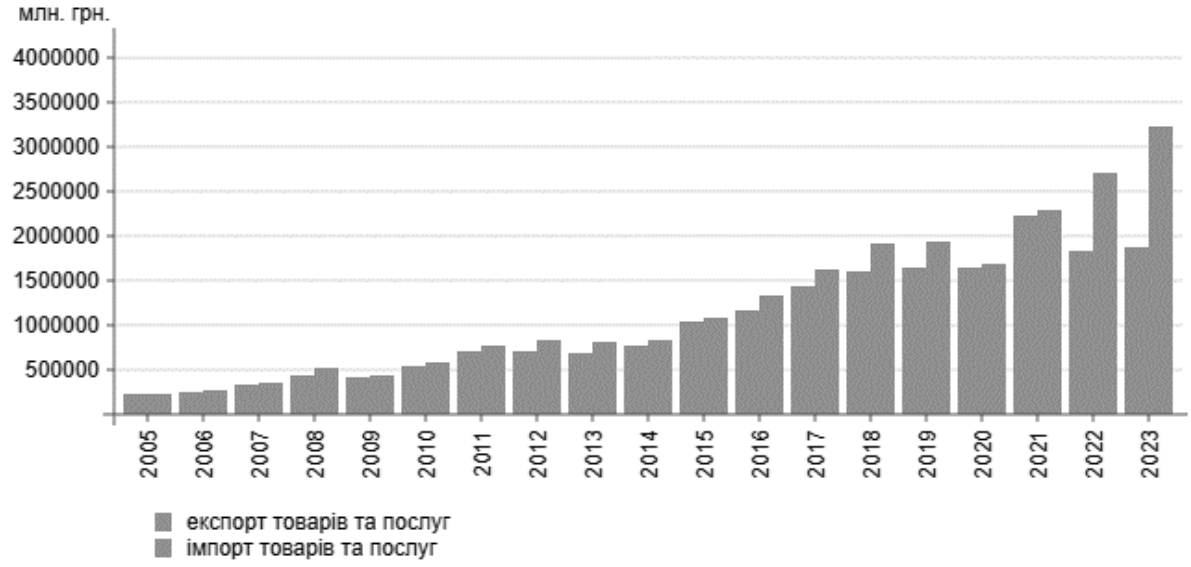



Рис.1.1. Експорт та імпорт товарів і послуг України у 2005-2023 рр.

Джерело: [20, 21]

Україна наразі виступає експортером якісної сировини, зокрема металів, які продаються за цінами нижчими за європейські. Це є економічно невигідним, оскільки країна потім змушена купувати високотехнологічну продукцію, створену із власної сировини, за значно вищими цінами. Для

поліпшення ситуації необхідно диверсифікувати експорт, розвиваючи традиційно сильні технологічні галузі, такі як військова, літакобудування, хімічна промисловість тощо. У теперішніх умовах товариство має зважати на зовнішні фактори, що виникають у процесі глобалізації, розробляти стратегії для ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності та орієнтуватися на міжнародні стандарти якості, впроваджувати інновації та забезпечувати свою конкуренто-спроможність. Дослідження свідчить про потребу в розробці системного підходу до формування механізму організаційно-економічного забезпечення експортно-імпортних операцій підприємств. Система забезпечення організації та контролю таких операцій є складовою товариства, яка виконує забезпечувальну функцію в міжнародній сфері. Це комплекс взаємопов'язаних елементів і зв'язків, що створюють сприятливі умови для діяльності товариств на зарубіжних ринках та вирішення супутніх проблем (рис.1.1).

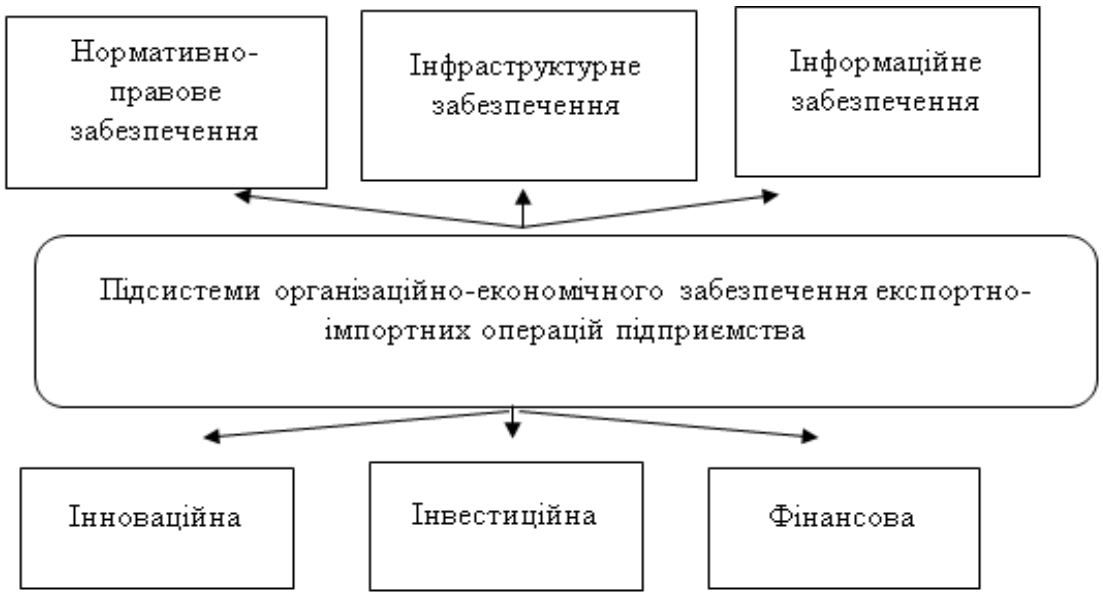



Рис. 1.2 – Система організаційно-економічного забезпечення експортно-імпортних операцій підприємства

Джерело. Складено автором

Нинішні підходи, що застосовуються вітчизняними підприємствами, не завжди дозволяють досягти ефективної інтеграції процесів у сфері експортно-імпортних операцій і забезпечити повну комплексність їхнього

впливу. Тому є потреба у формуванні специфічної системи організаційно-економічного забезпечення, яка б враховувала особливості української практики. Така система потрібна для досягнення товариством успіху на міжнародних ринках, сприяючи посиленню їх конкурентних позицій, адаптації до умов конкуренції та реалізації стратегічних цілей на глобальному рівні. [15, 41]

Для ефективного контролю експортно-імпортних операцій важливо забезпечити товариства інструментарієм у вигляді алгоритмів ,інформаційної бази, моделей, для отримання своєчасної і релевантної інформації для прийняття управлінських рішень. [22] Важливим елементом є створення власної системи даних, яка включає звітність, SWOT-аналіз, моделі й матриці, відповідне програмне забезпечення. Крім того, доцільним є звернення до зарубіжних агентств та впорядкування інформації з урахуванням напрямів діяльності товариства у цілісний набір даних за допомоги спеціальних ІТ-інструментів.

Контроль експортно-імпортних операцій товариства є цілеспрямованою та координуючою діяльністю, яка охоплює розробку й використання системних підходів для формування організаційних, фінансових, економічних, науково-технічних і соціальних основ. Головною метою такої діяльності є створення сприятливих умов для розвитку та мотивації зовнішньоекономічної діяльності товариства, що забезпечує ефективний вихід на міжнародні ринки та посилення конкурентоспроможності. [44]

Контроль експортно-імпортної діяльності товариства необхідний для забезпечення ефективності операцій, зниження ризиків і досягнення конкурентних переваг на міжнародних ринках. Експортно-імпортні операції пов'язані з фінансовими, правовими та операційними ризиками, з дотриманням специфічних регуляторних вимог як з боку держави, так і з боку міжнародних партнерів. Контроль запобігає можливим втратам,

пов'язаним з валютними коливаннями, порушеннями митних правил, контрактними зобов’язаннями та затримками в логістиці [39].

Контроль включає відстеження відповідності до нормативних стандартів, фінансової звітності, договірних умов та оцінки ризиків, що забезпечує фінансову стабільність і підвищує довіру партнерів. Це також допомагає товариству оптимізувати витрати, зокрема за рахунок податкового планування, знижуючи податкове навантаження, яке може різнитися в залежності від регіону. Контроль підвищує здатність компанії адаптуватися до змін на ринку і забезпечує прозорість та керованість експортно-імпортної діяльності, що необхідно для стратегічного планування [23, 24].

Тому зовнішній та внутрішній контроль експортно-імпортних операцій є критично важливими для забезпечення успішної та стабільної діяльності ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ". Внутрішній контроль, за допомогою регулярних перевірок та моніторингу всіх етапів операцій, дозволяє своєчасно виявляти помилки, неефективність або порушення. Він сприяє оптимізації бізнес-процесів, забезпечуючи точність у валютних розрахунках, своєчасність виконання угод і правильність митного оформлення. Також, внутрішній контроль дозволяє знижувати ризики, пов'язані з коливанням валютних курсів, та забезпечує належний рівень документообігу, що важливо для ефективної роботи в умовах постійних змін на ринку.

Зовнішній контроль має не менш важливу роль у забезпеченні відповідності зовнішньоекономічних операцій вимогам митних органів, законодавства і регуляторних установ. Він запобігає можливим порушенням, які можуть призвести до штрафів, санкцій або навіть втрати контрактів через неправильне оформлення товарів, недотримання митних процедур або порушення валютного законодавства. Завдяки зовнішньому контролю товариство може упевнено вести свою діяльність, знаючи, що воно дотримується всіх нормативних вимог, що мінімізує юридичні та фінансові ризики. Разом, ці два типи контролю допомагають зберігати баланс між ефективністю та безпекою, дозволяючи товариству не лише мінімізувати

фінансові втрати і помилки, але й максимально скоротити правові ризики. Це особливо важливо для малого товариства, яке має обмежені ресурси і для якого навіть незначні помилки можуть мати серйозні наслідки. Тому внутрішній і зовнішній контроль є основою для розвитку та стабільності в сфері експортно-імпортних операцій, забезпечуючи правильність, прозорість і відповідність усіх операцій вимогам законодавства.

## 1.2. Основні економічні показники діяльності ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» та загальна характеристика експортно-імпортних операцій

Базою дослідження є діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю "ПРОФІ-ОЙЛ" (далі Товариство), яке зареєстровано 30.07.2009 р за адресою Київська обл., м. Буча, вул. Тячівська 1, код за ЄДРПОУ 36589585, ІПН 365895826553. Кількість працівників – 7 осіб. [45]

Товариство здійснює свою діяльність на основі положень Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, інших нормативно-правових актів України, а також Статуту, внутрішніх правил, процедур, регламентів та інших внутрішніх документів, затверджених відповідно до положень Статуту. Види діяльності, якими займається Товариство, відповідно коду за КВЕД: 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами. [10]

ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" впроваджує експортно-імпортні операції, є дистриб’ютором авіаційних олив, моторних, вакуумних, компресорних, трансмісійних, індустріальних мастил, співпрацює з світовими лідерами виробництва мастильних матеріалів.

ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" є юридичною особою відповідно до українського законодавства, володіє самостійним балансом, банківськими рахунками, круглою печаткою, штампами з найменуванням та фірмовим бланком, що надає Товариству право укладати договори, виконувати зобов'язання, а також

брати участь у судових процесах, як суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» здійснює експортно-імпортні операції як в Україні, так і за її межами, дотримуючись національних вимог і норм.

Фінансова звітність Товариства надається засновникам, державним органам, зокрема органам статистики та ДПСУ, відповідно до законодавства та установчих документів. Малі товариства звітують за формою «Фінансова звітність малого підприємства» згідно з Національним положенням бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» [19].

За 2023 рік Товариство склало звітність згідно із НПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта мікропідприємництва», яка складається з Балансу (форма № 1-ме) (Додаток А) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-ме) (Додаток Б). Для більш точного аналізу проведемо аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» табл. 1.2

Таблиця 1.2

Аналіз основних економічних показників діяльності ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» за 2021-2023 рр

| Показники | 2021 р | 2022 р | 2023 р | Відхилення (+,-) 2023 р від: | | 2023 р у % до: | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | 2021 р | 2022 р | 2021 р | 2022 р |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
| Залишкова вартість основних засобів, тис.грн | 21,60 | 10,40 | 53,30 | 31,70 | 42,9 | 246,76 | 512,50 |
| Вартість оборотних активів, тис.грн | 6796,00 | 3829,70 | 6544,20 | -251,80 | 2714,5 | 96,29 | 170,88 |
| у тому числі : запасів | 648,60 | 587,50 | 1090,40 | 441,80 | 502,9 | 168,12 | 185,60 |
| Фонд оплати праці, тис.г рн. | 184852,0 | 167214,0 | 202267,0 | 17415,0 | 35053,0 | 109,42 | 120,96 |
| Власний капітал: | 3280,80 | 3081,90 | 4665,90 | 1385,10 | 1584,0 | 142,22 | 151,40 |
| у тому числі власний оборотний капітал, тис. грн | 3217,80 | 3018,90 | 4602,90 | 1385,10 | 1584,0 | 143,04 | 152,47 |

Продовження табл. 1.2

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Нерозподілений прибуток або непокиті збитки тис. грн | 3900,70 | 3018,90 | 4602,90 | 702,20 | 1584,0 | 118,00 | 152,47 |
| Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис грн | 373344,0 | 18802532,0 | 13744349,0 | 13371005,0 | -5058183 | 3681,4 | 73,10 |
| Собівартість реалізованої продукції, тис грн. | 318238,00 | 17695956,0 | 11479521,0 | 11161283,0 | -6216435 | 3607,2 | 64,87 |
| Фінансовий результат від операційної діяльності (збиток), тис грн | 11887,0 | 666043,0 | 1339551,0 | 1327664,0 | 673508 | 11269 | 201,12 |
| Чистий фінансовий результат (збиток), тис грн | 11125,0 | 552863,0 | 1052519,0 | 1041394,0 | 499656 | 9460,8 | 190,38 |

Джерело. Складено автором

Залишкова вартість основних засобів показує вартість майна після амортизації: у 2022 році відбулось її зниження з 21,6 тис. грн до 10,4 тис. грн, що стало результатом запровадження воєнного стану: руйнуванням активів, їх втратою та продажем для покриття фінансових потреб. Однак, у 2023 році показник зріс до 53,3 тис. грн, що вказує на відновлення основних засобів та переоцінку через зміну економічних умов.

Вартість оборотних активів, яка включає грошові кошти, дебіторську заборгованість та запаси, у 2021 році становила 6796,00 тис. грн. У 2022 році вона значно знизилася до 3829,70 тис. грн через негативний вплив війни на фінансовий стан товариства. У 2023 році показник знову зріс до 6544,20 тис. грн, що на 96,29% більше порівняно з 2021 роком і на 170,88% більше порівняно з 2022 роком. Таке відновлення пов’язане зі збільшенням обсягів запасів та покращенням управління оборотними засобами. Зокрема, запаси у

2023 році зросли на 441,80 тис. грн порівняно з 2021 роком та на 502,90 тис. грн порівняно з 2022 роком, що становить відповідно 168,12% і 185,60%. Це вказує на стабілізацію постачань чи накопичення товарних запасів для компенсації можливих логістичних ризиків.

Запаси товариства у 2021 році становили 648,60 тис. грн, і знизилися до 587,50 тис. грн у 2022 році. Зниження на 9,43% було викликано обмеженнями у постачаннях та зменшенням попиту на продукцію через економічну невизначеність. Проте у 2023 році запаси зросли до 1090,40 тис. грн, що на 168,12% більше порівняно з 2021 роком і на 185,60% більше порівняно з 2022 роком. Це результат попереджувальних заходів щодо забезпечення необхідними матеріалами та спроба товариства адаптуватися до нових умов ринку.

Фонд оплати праці товариства зріс з 184 852,00 тис. грн у 2021 році до 167 214,00 тис. грн у 2022 році через кризу, зумовлену війною. Однак у 2023 році фонд оплати праці зріс до 202 267,00 тис. грн, що на 9,42% більше порівняно з 2021 роком і на 20,96% більше порівняно з 2022 роком. Це зростання є наслідком індексації заробітної плати через інфляцію, збільшення кількості робочих місць та повернення працівників після воєнних потрясінь. Водночас середньомісячна заробітна плата знизилася на 159 448,41 грн (-6,21%) до 2021 року і на 378 959,52 грн (-13,60%) до 2022 року, що вказує на ефективне використання фонду заробітної плати..

Власний капітал зазнав падіння в 2022 році через зниження прибутковості, однак у 2023 році виріс до 4665,9 тис. грн. Це вказує на позитивні зміни в балансі товариства, за рахунок збільшення прибутків, зменшення витрат, що допомогло стабілізувати фінансову ситуацію компанії після періоду невизначеності через війну.

Аналогічно зріс і нерозподілений прибуток. Відновлення показника до 4602,90 тис. грн у 2023 році, що на 52,47% більше порівняно з 2022 роком і на 18% більше порівняно з 2021 роком,  що вказує на посилення ресурсної бази товариства.

У 2022 році чистий дохід від реалізації продукції зріс, що було обумовлено інфляційними процесами та змінами ринкових цін. Однак у 2023 р показник знизився до 13 744 349,0 тис. грн, що дорівнює 73,1% від рівня попереднього року. Подібну тенденцію продемонструвала й собівартість реалізованої продукції, що в 2023 році склала 64,87% від рівня 2022 року, що може свідчити про скорочення обсягів продажів або стабілізацію витрат компанії. У підсумку валовий прибуток ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» у 2023 році зріс удвічі порівняно з 2022 роком і досяг 2 264 828,0 тис. грн, що означає збільшення операційної ефективності підприємства.

Фінансовий результат від операційної діяльності теж демонструє значне зростання. У 2023 році він досяг 1339551,0 тис. грн, що вдвічі перевищує показник 2022 року, відображаючи успішне скорочення витрат та підвищення маржинальності. Чистий фінансовий результат підприємства у 2021 році склав 11 125,00 тис. грн, але у 2022 році він зменшився до 552 863,00 тис. грн. Водночас у 2023 році показник збільшився до 1 052 519,00 тис. грн, що на 190,38% більше порівняно з 2022 роком. Це свідчить про покращення фінансових результатів підприємства після періоду економічних труднощів.

Середньомісячна заробітна плата, знизилася у 2023 році до 2407940,48 грн, що є наслідком оптимізації витрат та зменшення кількості працівників унаслідок воєнних дій. Загалом динаміка показників свідчить про суттєвий вплив війни на діяльність товариства у 2022 році, проте вже у 2023 році спостерігається відновлення та часткова стабілізація, що виражається у зростанні основних фінансових показників.

Не можна забувати про такий важливий економічний показник як відхилення  діяльності ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» 2021-2023 рр. табл. 1.3.

Аналізуючи наведені дані табл. 1.3, можна простежити суттєві зміни в економічних показниках, пов’язані як з впливом війни 2022 року, так і зі спробами товариства адаптуватися до нових умов у 2023 році. Залишкова вартість основних засобів у 2023 році зросла на 42,90 тис. грн порівняно з

2022 роком та на 31,70 тис. грн порівняно з 2021 роком. У відсотковому співвідношенні це становить зростання на 246,76% до 2021 року та на 512,50% до 2022 року. Така динаміка свідчить про відновлення та модернізацію основних активів після втрат унаслідок військових дій. Товариство інвестувало у відновлення пошкоджених активів або проводило їх переоцінку через інфляцію чи зміну ринкових умов. [35]

Загалом динаміка показників показує, що товариство пережило суттєві труднощі через початок війни в 2022 році, однак змогло стабілізувати ситуацію та навіть досягти суттєвого зростання основних фінансових показників у 2023 році завдяки оптимізації ресурсів, збільшенню власного капіталу та покращенню ефективності діяльності.

ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" має величезний вибір олив мастил та масел. Проведемо аналіз управління імпортними операціями товариства, який охоплює аналіз показників, таких як валютна ефективність, абсолютна економічна ефективність, економічний ефект та рентабельність імпорту. [20] Для того, аби дослідити закупівлю на вітчизняному і міжнародному ринках, варто розглянути і проаналізувати доходи в динаміці (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Аналіз доходів ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" від експорту товарів за 2021 – 2023 рр.

(тис. грн)

| Продаж товарів на зовнішньому ринку | 2021 | 2022 | 2023 | Відхилення 2023 від 2021, +,- |
|---|---|---|---|---|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
| ALL FOR FLY | 449880 | 376926 | 306729 | -143151 |
| Baltums Company | 375225 | 367547 | 306731 | -68494 |
| Exelde Co Kft. | 538766 | 514138 | 611869 | 73103 |
| EXPEDITION AVIATION (FZC) | 674069 | 587491 | 688432 | 14363 |
| First Czechoslovak Aviation Ltd, | 523846 | 514871 | 611872 | 88026 |
| Gelanik FZE LLC | 524568 | 446478 | 535570 | 11002 |
| Globofood Trade and Services Kft. | 374646 | 441563 | 382499 | 7853 |
| Hospes logistics and construction systems | 375219 | 441564 | 458601 | 83382 |
| Hrabarit Kft. | 374470 | 367550 | 383008 | 8538 |

Продовження таблиці 1.3

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |
|---|---|---|---|---|
| Kobo Team FZE | 375142 | 294223 | 306754 | -68388 |
| SMART GENERAL TRADING | 224969 | 162144 | 159229 | -65740 |
| WE-COMPANY | 165199 | 148214 | 154172 | -11027 |
| Wycombe Traders | 150505 | 221057 | 154169 | 3664 |

Джерело. Складено автором

Аналізуючи дані про доходи ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" від експорту товарів за 2021–2023 роки, можна простежити вплив війни 2022 року та загальноекономічних умов на діяльність компанії. Таблиця 1.4 відображає доходи від співпраці з різними міжнародними контрагентами. Так, у 2021 році доходи від експорту мали стабільний розподіл між партнерами, причому найбільші обсяги продажу припали на EXPEDITION AVIATION (FZC) (674 069 тис. грн) та Exelde Co Kft. (538 766 тис. грн). У 2022 році спостерігається загальне зниження експортних доходів у більшості партнерів, що можна пояснити початком війни. Війна спричинила розрив логістичних ланцюгів, зростання транспортних витрат і посилення економічної нестабільності. Наприклад, доходи від співпраці з ALL FOR FLY s.r.o. скоротилися з 449 880 тис. грн у 2021 році до 376 926 тис. грн у 2022 році, а з Kobo Team FZE – з 375 142 тис. грн до 294 223 тис. грн. Однак у 2023 році спостерігається часткова стабілізація і навіть зростання доходів у деяких партнерів. Зокрема, доходи від співпраці з EXPEDITION AVIATION (FZC) зросли з 587 491 тис. грн у 2022 році до 688 432 тис. грн у 2023 році, що є навіть вищим показником, ніж у 2021 році. Це може свідчити про відновлення постачань, укладання нових вигідних контрактів. Подібна тенденція спостерігається і у випадку Exelde Co Kft., де доходи зросли з 514 138 тис. грн у 2022 році до 611 869 тис. грн у 2023 році.

Деякі партнери демонструють стійке падіння доходів протягом усіх трьох років. Наприклад, SMART GENERAL TRADING FZE знизив доходи з 224 969 тис. грн у 2021 році до 159 229 тис. грн у 2023 році. Це може бути пов’язано з втратою ринків збуту або скороченням попиту в регіонах, де

працює цей контрагент. Падіння доходів від співпраці з WE-COMPANY s.r.o. у 2022 році до 148 214 тис. грн, порівняно з 165 199 тис. грн у 2021 році, та незначне зростання до 154 172 тис. грн у 2023 році свідчить, що ревіталізація після шоку війни відбувається повільно, можливо, через тривалу адаптацію до нових умов чи зміну комерційних стратегій контрагента. Деякі партнери, такі як Hospes logistics and construction systems KFT, демонструють стабільне зростання. Доходи від співпраці з ними зросли з 375 219 тис. грн у 2021 році до 458 601 тис. грн у 2023 році, що може вказувати на ефективну адаптацію до нових умов і активізацію діяльності у стабільніших регіонах.

Загалом, 2022 рік став важким для ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" через початок війни, однак у 2023 році компанія продемонструвала здатність до відновлення. Падіння доходів у деяких партнерів компенсується зростанням у співпраці з іншими, такими як EXPEDITION AVIATION (FZC), Exelde Co Kft. та First Czechoslovak Aviation Ltd. Це свідчить про переорієнтацію на більш стабільні ринки та активну адаптацію до умов глобальної нестабільності.

ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" є незалежним суб’єктом господарювання, юридичною особою, що має власний баланс, банківські рахунки, включаючи валютні, і здійснює свою діяльність від власного імені. Компанія має право укладати угоди, володіти майновими та немайновими правами, а також брати на себе зобов’язання. У відповідності до законодавства України та положень статуту, ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" здійснює зовнішньоекономічну діяльність самостійно. [7]

На українському ринку товариство реалізує як імпортовану, так і вітчизняну продукцію, зокрема, мастильні матеріали, оливи, герметики, охолоджуючі рідини та суспензії. У структурі витрат компанії в період із 2020 до 2023 року основну частку складали матеріальні витрати та інші операційні витрати: у 2021 році їх частка становила 52,43% та 17,94% відповідно, а у 2023 році збільшилася до 61,70% та 32,36%. При цьому

витрати на оплату праці та соціальні відрахування зазнали значного скорочення — з 19,09% до 3,70% та з 9,73% до 1,89% відповідно. Амортизаційні відрахування залишилися незначними: 0,81% у 2020 році та 0,30% у 2023 році.

Поглиблений аналіз імпортних операцій ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" за 2021–2023 роки свідчить про їхнє стабільне зростання, що сприяло збільшенню загальних обсягів продажів. Зазначимо, що рентабельність імпортних операцій виявилася вищою за рентабельність реалізації товарів на внутрішньому ринку. Це пояснюється відсутністю націнок посередників, можливістю придбання великих партій товарів за кордоном, оптимізацією логістичних процесів і ефективним управлінням запасами. Аналізуючи діяльність ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» у сфері експортно-імпортних операцій за 2021–2023 роки, компанія зазнала суттєвого впливу від війни, яка розпочалася у 2022 році, але змогла частково стабілізувати свою діяльність у 2023 році. Загальний обсяг експортних операцій демонструє різноспрямовані тенденції залежно від контрагентів і ринків, на яких працює товариство. У 2022 році війна спричинила значний спад доходів у більшості партнерів через розриви логістичних ланцюгів, зростання транспортних витрат, погіршення попиту та інші економічні шоки. Ця ситуація стала найбільш помітною у співпраці з низкою ключових партнерів, які скоротили обсяги закупівель, зокрема через проблеми у регіонах їхньої діяльності.

У 2023 році компанія демонструє здатність до адаптації та поступове відновлення. Доходи від співпраці з деякими контрагентами, такими як Exelde Co Kft., EXPEDITION AVIATION (FZC) та First Czechoslovak Aviation Ltd, навіть перевищили рівень 2021 року, що вказує на те, що компанія змогла налагодити поставки та знайти нові рішення для збереження конкурентних позицій.  Разом із тим, у частини партнерів спостерігається зниження доходів у 2023 році, що може бути пов’язано із довгостроковими наслідками війни, складністю адаптації до нових умов. Це вказує на те, що

компанії, ймовірно, доводиться переглядати свою експортну стратегію, концентруючи зусилля на стабільніших ринках і партнерах.

Водночас, зростання загальних фінансових показників товариства у 2023 році вказує на ефективне управління ресурсами, та змогу компанії знижувати ризики і реагувати на зміни в умовах невизначеності. У цілому, експортно-імпортні операції ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» демонструють поступову стабілізацію після кризи, викликаної війною, однак для збереження стійкості товариству потрібно продовжувати адаптувати стратегії до динамічних умов ринку.

# РОЗДІЛ 2
# Практичні аспекти контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

## 2.1. Зовнішній контроль експортно-імпортних операцій товариства

Для мікропідприємств, які займаються продажем олив та мастил, експортно-імпортні операції стають не лише інструментом розширення ринків збуту, а й засобом залучення інноваційних рішень, оптимізації витрат та підвищення прибутковості. Зовнішній контроль експортно-імпортних операцій підприємства – це систематична перевірка діяльності товариства, що здійснюється державними органами з метою оцінки відповідності зовнішньоекономічної діяльності національному та міжнародному законодавству, договірним зобов'язанням і загальноприйнятим стандартам. Основною метою цього виду контролю є дотримання законодавства, виявлення та попередження порушень, які можуть призвести до фінансових втрат, а також забезпечення прозорості та ефективності здійснення експортно-імпортних операцій. Зовнішній контроль базується на ризик-орієнтованій системі, що охоплює контрольно-перевірочні заходи державних органів для документальних перевірок та оцінки надійності підконтрольного суб'єкта. Для ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ», зовнішній контроль є важливим інструментом, який дозволяє покращити організацію господарських процесів, підвищити довіру контрагентів та мінімізувати ризики, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю. [17]

Суб'єктами зовнішнього контролю експортно-імпортних операцій Товариства є державні контролюючі органи, зокрема митна та податкова служби. Митна служба, відповідно до законодавства [1,18], здійснює контроль за дотриманням вимог у сфері митної справи під час переміщення товарів через митний кордон України, а також після завершення операцій з митного контролю та оформлення.

Основними напрямами перевірки митних декларацій Товариства «ПРОФІ-ОЙЛ» є:

- контроль правильності застосування Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД);
- перевірка митної вартості товарів;
- контроль правильності сплати митних платежів;
- перевірка правильності визначення країни походження товарів;
- оцінка обґрунтованості та законності надання (отримання) пільг і звільнення від оподаткування. [38]

Товариство «ПРОФІ-ОЙЛ» акредитоване в Київській митниці Держмитної служби, де здійснює митне оформлення олив та інших товарів через електронне декларування. Для цього залучається митний брокер, який отримує необхідні документи, зокрема зовнішньоекономічний договір, інвойс, платіжне доручення, документи перевізника (договір, довідка про транспортні витрати тощо). Документи іноземною мовою перекладаються українською та засвідчуються підписом і печаткою товариства. [13]

Митниця перевіряє ці документи та розраховує платежі, такі як ПДВ, мито та єдиний збір. Суми ПДВ та мита зазначаються у графі 49 митної декларації. Декларація містить інформацію про: дату й номер документа, експортера та імпортера (назва та адреса), декларанта, перевізника, опис товару, його вартість у валюті з курсом НБУ, вагу (брутто й нетто), код УКТ ЗЕД та інші відомості, необхідні для митного оформлення. [5]

Документальна перевірка за першим напрямком митного контролю з питань правильності класифікації товарів спрямована за встановлення вірного коду товарної номенклатури конкретного товару, зокрема, RENOLIN B 15 VG 46 кан. 20 - УКТЗЕД 2710 19 83 00, яка є підставою для визначення заходів тарифного і нетарифного регулювання товарів, які перетинають митний кордон країни. «Метою проведення перевірки є виправлення помилок класифікації, допущених на етапі обробки митної декларації та виявлення можливого шахрайства». Класифікація гідравлічного масла для

митних цілей потребує уточнення об'єкта, що здійснюється за допомогою відповіді на п'ять послідовних питань (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Характеристика гідравлічного масла (код УКТЗЕД 2710 19 83 00)

| Питання для визначення класифікаційних угрупувань товару за УКТЗЕД | Характеристика |
|---|---|
| 1. Що за товар? | Гідравлічне масло |
| 2. Із якого матеріалу виготовлено? | Виготовлене з нафти та нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід (мінералів), крім сирих |
| 3. Для чого використовується? | Для передачі енергії через гідравлічні системи виконується кілька важливих функцій, зокрема передача тиску. |
| 4. В якому вигляді використовується? | У вигляді рідини |
| 5. Чи єдине це угрупування в якому описаний товар? | Відповідь отримаємо за результатами проведення перевірки класифікації |

Джерело. Складено автором

Об'єктом правильності класифікації є гідравлічне масло, яке використовується для передачі сили через рідину в гідравлічних системах. Воно відноситься до розділу V «Мінеральні продукти», групи 27, товарної позиції 2710 «Нафта та нафтопродукти, одержані з бітумінозних порід (мінералів)», як зазначено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Приклад перевірки кодової структури RENOLIN B 15 VG – УКТЗЕД 2710 19 83 00

| Найменування елементів коду | Значення коду | Зміст елементів коду |
|---|---|---|
| Код групи | 27 | Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні |
| Товарна позиція | 2710 | Нафта та нафтопродукти, одержані з бітумінозних порід (мінералів), крім сирих; продукти, в іншому місці не зазначені, з вмістом 70 мас.% або більше нафти чи нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід (мінералів), причому ці нафтопродукти є основними складовими частинами продуктів; відпрацьовані нафтопродукт |
| Товарна підпозиція | 2710 19 | інші |
| Товарна категорія | 2710 19 83 | мастильні матеріали; інші масла та дистиляти |
| Товарна підкатегорія | 2710 19 83 00 | гідравлічні масла |

Джерело [4]

Таким чином, код товару за УКТЗЕД – 2710 19 83 00, встановлено

відповідно до Закону України «Про митний тариф України» як найменування «гідравлічні масла» - інформація необхідна у подальшому для митного оформлення, зокрема, визначення тарифних та нетарифних заходів регулювання експортно-імпортних операцій з товаром. Для гідравлічного масла підпозиції 2710, ставки ввізного мита при імпорті встановлено з 01.01.2023 - 0%, при експорті – можливе звільнення від сплати вивізного мита при наявності сертифікату про країну походження товару, виконання правил прямого відвантаження та безпосередньої закупівлі. Проте, перевірка коду товару у зв'язку зі ставкою мита не є єдиним напрямком при перевірці правильність класифікації товарів перевіряється за такими напрямками: застосування ставок мита, відповідність цільовому використанню товарів.товарів; правильності застосування правил УКТЗЕД. [8, 40]

Перевірка точності класифікації товарів відповідно до УКТ ЗЕД здійснюється шляхом порівняння відомостей про товари, зазначених у митній декларації, з даними, що містяться в документах, наданих платником податків, а також у документах, отриманих під час контрольних заходів. До таких документів належать експертні листи безпеки, висновки за результатами проведених досліджень, сертифікати якості (аналізу), паспорти та технічні креслення, висновки компетентних державних органів та інші відомості про товар, зокрема ті, що доступні в Інтернеті.

За результатами перевірки порушень, невідповідності класифікації товару у товариства, не виявлено.

Прикладом митного контролю є перевірка коректності визначення митної вартості товарів компанії. Для олив, що перетинають митний кордон, основний акцент робиться на контрактній ціні, фактично сплаченій або такій, що підлягає сплаті за експортовані товари. Перевіряється відповідність обраного методу визначення митної вартості вимогам Митного кодексу, включаючи:

- відсутність однієї з чотирьох умов, що унеможливлюють застосування основного методу;

- послідовне застосування наступних методів лише за умови неможливості використання попереднього.

Ціна вважається обґрунтованою, якщо вона покриває всі витрати, включаючи прибуток, і відповідає середньорічному рівню звичайного прибутку при продажу аналогічних товарів.

Відхилення ціни угоди від цінової інформації, яка є у розпорядженні митного органу щодо аналогічних товарів, може викликати сумніви у її достовірності та потребувати проведення додаткових перевірок.

Перевірка митної вартості товарів за основним методом (вартість за договором) для імпортованих в Україну товарів проводиться за умови відсутності зауважень до застосування цього методу. Це здійснюється шляхом аналізу наданого декларантом розрахунку митної вартості.

Товариство імпортувало від компанії FUCHS (Німеччина) змащувальні засоби для машин, механізмів та транспортних засобів (код УКТЗЕД 3403 99 00 10) на умовах поставки DAP-Київ.

Згідно з угодою, ціна товару становить 6 000 доларів США. Витрати на логістиру склали 450 доларів США, з яких 300 доларів США припадає на ділянку від Варшави до митного кордону України.

За умовами поставки DAP продавець бере на себе всі ризики та витрати, пов’язані з доставкою товару до узгодженого місця призначення. Для обґрунтування митної вартості товару здійснюється її розрахунок:

Контрактна ціна 6000 дол. = ціна оливи + всі витрати, пов’язані з її доставкою в Київ. Отже, ця ціна включає і загальні транспортні витрати – 450 дол. Транспортні витрати від кордону до місця поставки = (450 – 300) = 150 дол.

МВ = 6000 – 150 = 5850 дол

Нарахування адвалерного мита: 5850 * 20% = 1170 дол = розмір імпортного мита в доларах США;

1170 * 40,00 грн= 468,00 грн

Перевіряємо базу оподаткування для ПДВ, якою є МВ + М (мито) у гривні за курсом НБУ на день митного оформлення:

(5850 + 1170) * 40,0 = 2 808, 00 грн

ПДВ = 2808 * 20% = 561,6 грн

Перевіряємо суму всіх митних платежів (мито і ПДВ):

468,0 + 561, 6 = 1029,6 грн

Під час перевірки заявленої митної вартості оливи аналізуються підтверджувальні документи з кількісними відомостями, використаними для обчислення митної вартості. Зокрема:

- У митній декларації: графи 12, 20, 22, 31 (характеристики товару, що впливають на митну вартість), графи 42, 43, 44 (документи, що підтверджують вартість), графи 45, 46.
- У документах, поданих для митного оформлення без використання митної декларації (характеристики, що впливають виключно на митну вартість).
- У рахунку-фактурі чи іншому документі, який визначає вартість оливи.

Результати контрольних заходів фіксуються у робочих документах, що стають основою для складання акта чи довідки. Під час перевірки митної вартості змащувальних засобів (УКТЗЕД 3403 99 00 10) розходжень із розрахунками товариства не виявлено.

Наступним прикладом митного контролю є перевірка країни походження товару та правомірності застосування пільг при сплаті митних платежів. Товариству «ПРОФІ-ОЙЛ» було направлено письмове повідомлення від 08.04.2024 № 7.8-19-01/12 про проведення документальної невиїзної перевірки, яка розпочнеться 15.04.2024 і триватиме 3 робочі дні, згідно з листом Київської митниці Держмитслужби від 09.04.2024 №7.8-1/19/11/7150. Метою перевірки здійснюється перевірка коректності визначення бази оподаткування, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування і сплати митних платежів. [43] Під час процесу перевірки товару — гальмівної рідини для гідравлічних трансмісій (код УКТЗЕД 3819000090)

HyJet IV-A Plus (кварта 0,946 л) за митною декларацією від 06.07.2024 №UA100110/2024/348918, було встановлено застосування преференції при сплаті вивізного мита «401» в рамках угоди про вільну торгівлю між Україною та Грузією, підписаної 09 січня 1995 року і ратифікованої Законом України від 05 травня 1996 року №168-96-ВР. Для підтвердження правомірності застосування цієї преференції Товариство надало декларацію про походження товару, складену на інвойсі від 15.06.2023 №20180504, а також Сертифікат про походження EUR.1. Після проведення документальної невиїзної перевірки Київська митниця склала довідку, оскільки підтверджено заявлену країну походження товару та правомірність застосування преференції. У результаті перевірки складається робочий документ для розрахунку зобов'язань, що виникли через некоректне декларування коду УКТ ЗЕД, [37] що включає дані про платника податків, податковий номер та період перевірки, що подано в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Робочий документ для контролю розрахунку зобов’язань, які виникли через декларування коду УКТ ЗЕД

| Номер МД | | UA100110/2024/3489 |
|---|---|---|
| Дата оформлення | | 06.07.2024 |
| Країна походження (за необхідністю) | | Україна |
| Найменування товару (відповідно до 31 гр. МД) | | Гальмівна рідина |
| | Задекларовано платником податків | Визначено контролюючим органом |
| Митна вартість, грн. | 14 200 | 14 200 |
| Код УКТ ЗЕД товару | 3819000090 | 3819000090 |
| Ставка ввізного мита,% | 0% | 0% |
| Вивізне мито, грн. | - | - |
| Податкові зобов’язання, визначені за результатами перевірки, грн. | | Розходжень не виявлено |

Джерело. Складено автором

За необхідністю додатково в робочому документі зазначаються код та курс валюти та спосіб платежу.

Важливим органом зовнішнього контролю експортно-імпортних операцій Товариства є Державна податкова служба, яка здійснює здійснення контролю за дотриманням платниками податків вимог податкового, валютного та іншого законодавства. Серед специфічних прийомів

зовнішнього контролю можна виділити аналіз документів, розрахункові методи та методи вибіркових перевірок. Аналіз документів передбачає порівняння даних митних декларацій, інвойсів, сертифікатів якості та інших супровідних документів. Розрахункові методи використовуються для перевірки коректності нарахування податкових платежів.

Виділяють напрями податкового контролю за експортно-імпортними операціями:

− правильність обчислення бази оподаткування, визначення дати податкових зобов'язань з ПДВ при імпорті;

− правомірність бюджетного відшкодування податку на додану вартість;

− належний облік експортно-імпортних операцій, пов'язаних з оподаткуванням;

− законність використання податкових пільг. [4]

Товариство за період 2022-2023 рр. перебувало на загальній системі оподаткування, тому відповідно до Податкового кодексу України сплачувало податок на прибуток ставкою 18% ПДВ за ставкою 20%, єдиний соціальний внесок за ставкою 22% і військовий збір у розмірі 1,5% від чистого доходу.

У Податковому кодексі України відсутні спеціальні положення щодо оподаткування операцій з експортно-імпортних угод, тому товариство відображає зовнішньоекономічні операції згідно з основними принципами обліку доходів і витрат від операцій купівлі-продажу товарів згідно з ПСБО 15 «Дохід» та ПСБО 16 «Витрати». Для перевірки точності обчислення бази оподаткування за експортно-імпортними операціями товариства проводять розрахунок собівартості на предмет правомірності включення витрат (ціна товару по інвойсу, транспортно-експедиторські послуги, страхування, митно-брокерські послуги, послуги митних складів та інше), а також дотримання вимог валютного регулювання (врахування курсу на день виконання операції).

У листопаді 2022 року було проведено документальну позапланову

виїзну перевірку ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» (Додаток В) для перевірки правильності нарахування суми бюджетного відшкодування ПДВ, заявленого в податковій декларації з ПДВ від 20.12.2022 № 9273612367. Причиною перевірки стало ненадання товариством пояснень та документальних підтверджень на обов'язковий письмовий запит податкового органу, в якому йшлося про можливі порушення податкового законодавства щодо правомірності отримання бюджетного відшкодування ПДВ. Дані з податкової декларації товариства наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Дані Декларації ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» за листопад 2022 року для контролю правомірності бюджетного відшкодування ПДВ

| Рядок | Показник | Сума ПДВ |
|---|---|---|
| 9 | Усього податкових зобов'язань | 85721 |
| 17 | Усього податкового кредиту | 703225 |
| 19 | Від'ємне значення різниці між сумою податкового зобов'язання та сумою податкового кредиту поточного звітного періоду | 617504 |
| 19.1 | сума перевищення від'ємного значення над сумою, обчисленою відповідно до пункту $200^1$.3 статті $200^1$ розділу V Кодексу на момент подання декларації | 0 |
| | сума, обчислена відповідно до пункту $200^1$.3 статті $200^1$ розділу V Кодексу на момент подання декларації | 638536 |
| 20 | Сума від'ємного значення, що не перевищує суму, обчислену відповідно до пункту $200^1$.3 статті $200^1$ розділу V Кодексу на момент подання податкової декларації, яка: | 617504 |
| 20-1 | зараховується у зменшення суми податкового боргу з ПДВ | - |
| 20.2 | підлягає бюджетному відшкодуванню: | 584325 |
| 20.2.1 | на рахунок платника у банку | 584325 |
| 20.2.2 | у рахунок сплати грошових зобов'язань або погашення податкового боргу з інших платежів, що сплачуються до Державного бюджету | |
| 20.3 | зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного періоду | 33179 |
| 21 | Сума від'ємного значення, що зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного періоду | 33179 |

Джерело. Складено автором

Основним фактором виникнення від'ємного значення з ПДВ є придбання товарів (мастильні матеріали, клеї, герметики, фарби, ґрунти) для подальшого експорту за межі митної території України, зокрема до Йорданії, Грузії, Австрії, Польщі, Чехії, Індонезії та країн Африки. У перевірений звітний період товариство не мало взаємовідносин із ризиковими

контрагентами, які могли б вплинути на визначення від'ємного значення з ПДВ, у тому числі заявленого до бюджетного відшкодування, у бухгалтерському та податковому обліку. Відповідно до контрактів із нерезидентами ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» експортує придбані матеріали №222-2022 від 08.02.2022 року «SMART GENERAL TRADING FZE» (Об'єднані Арабські Емірати), №80222-2022 від 08.02.2022 року «Компанія Antonov Logistics Salis GmbH» (Німеччина), №50522-2022 від 05.05.2022 року «WE-COMPANY s.r.o.» (Словаччина), №31022-2022 від 03.10.2022 року «Klar-ChrisABBKft» (Угорщина) та інші [30].

Транспортування експортованого товару відбувалось автомобільним транспортом із залученням сторонніх організацій, а саме ФОП Кітаєва Тамара (ІПН 1863228981) згідно договору на здійснення транспортного перевезення від 28.09.2021 № 280 до місця призначення за контрактом на умовах поставки CPT.

Перевіркою своєчасності, достовірності і повноти визначення суми податкових зобов'язань та врахування при розрахунку показника рядка 19 Декларацій (рядок 9 (колонка Б) Декларацій: не встановлено порушень податкового законодавства. Перевіркою достовірності і правильності визначення суми від'ємного значення, шо зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного періоду (показник рядка 21 Декларації) не встановлено порушень податкового законодавства.

Під час перевірки податкових зобов'язань було проаналізовано первинні документи, облікові регістри та податкові декларації. Особливу увагу приділили правильності розрахунку суми податкових зобов'язань з ПДВ, складанню Податкової декларації з податку на додану вартість та веденню обліку. Наступний крок, пов'язаний з дослідженням змісту кожного показника та встановлення взаємозв'язку з оборотами на рахунках бухгалтерського обліку, на яких накопичено відповідну інформацію про доходи або витрати Товариства. Так, за період 2023 року основним видом

оподатковуваних доходів Товариства, були доходи від реалізації продукції (робіт, товарів, послуг) в сумі 25789.6 тис. грн.

Проведення зовнішнього контролю експортно-імпортних операцій суттєво покращило ефективність роботи ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ», сприяючи дотриманню законодавчих вимог і посиленню внутрішніх управлінських процесів. Позапланова документальна виїзна перевірка, яка була ініційована податковими органами, підтвердила коректність нарахування ПДВ та відсутність порушень у податковій звітності, що стало показником високого рівня бухгалтерського обліку та належної організації фінансового контролю що видно у Додатку Г Цей успішний результат зміцнив репутацію товариства перед регуляторними органами, зменшив ризики штрафних санкцій і фінансових втрат, а також дозволив сконцентрувати ресурси на подальшій оптимізації експортно-імпортної діяльності. Крім того, впровадження чітких процедур контролю, зокрема перевірки документів, обліку товарів на різних етапах руху та відповідності операцій митним вимогам, забезпечило своєчасне виявлення потенційних ризиків і підвищило надійність роботи з міжнародними партнерами.

## 2.2. Внутрішній контроль експортно-імпортних операцій товариства

Внутрішній контроль − це система методів, процедур і політик, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування бізнес-процесів товариства, відповідності його операцій законодавчим і нормативним вимогам, збереження активів, достовірності облікових даних і мінімізації ризиків. Його загальна мета полягає в тому, щоб створити прозору, надійну та контрольовану систему управління, яка дозволяє товариству своєчасно ідентифікувати проблемні аспекти, запобігати порушенням, забезпечувати точність фінансової та операційної інформації, а також досягати стратегічних і операційних цілей.

Для експортно-імпортних операцій (ЕІО) ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» внутрішній контроль має розширений функціонал, який враховує специфіку зовнішньо-економічної діяльності. Головною метою внутрішнього контролю для ЕІО є забезпечення відповідності кожної операції міжнародним і національним нормам, а також створення умов для мінімізації ризиків, пов'язаних із порушенням законодавства, фінансовими втратами в логістичних процесах. Зокрема, внутрішній контроль орієнтований на перевірку точності митного оформлення, правильності розрахунку податків. Внутрішній контроль для ЕІО також виконує функцію забезпечення фінансової прозорості та стабільності але він ділиться на декілька етапів таблиці 2.5

Таблиця 2.5

Внутрішній контроль на етапах здійснення експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

| Вид контролю | Етапи експортно-імпортних операцій |
|---|---|
| Попередній | Укладання зовнішньоекономічного договору |
| Поточний | Поставка товарів |
| | Розрахунки з іноземними контрагентами |
| | Розрахунки з бюджетом за податками та митними платежами |
| Наступний | Оформлення результатів та розробка пропозиції щодо удосконалення системи внутрішнього контролю |

Джерело. Складено автором

Згідно з даними табл. 2.4, початковим етапом контролю експортно-імпортних операцій є перевірка контрактної діяльності товариства (рис.2.3).

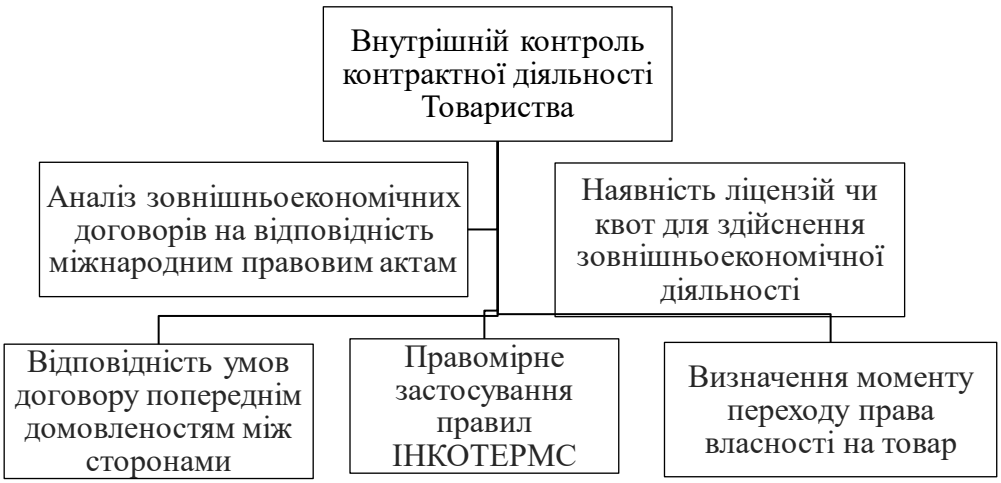


Рис. 2.1 Напрями внутрішнього контролю контрактів по експортно-імпортним операціям ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

Джерело. Складено автором

Як видно з рис. 2.1 початковий етап контролю експортно-імпортних операцій, а саме перевірка контрактної діяльності, забезпечує товариству юридичну та фінансову безпеку, мінімізуючи ризики, пов'язані з невиконанням зобов'язань або порушенням законодавства. Цей процес дозволяє ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» оцінити умови угод, визначити їх відповідність стандартам і вимогам, а також забезпечити захист інтересів товариства в міжнародній торгівлі. Перевірка контрактів формує базу для ефективного управління ризиками, покращення бізнес-процесів і підтримки репутації надійного партнера.

Аналізуючи рис.2.1 та табл. 2.4, внутрішній контроль дозволяє відстежувати рух товарів на кожному етапі — від закупівлі до доставки кінцевому покупцю, гарантувати достовірність курсових різниць, своєчасність повернення валютної виручки, а також контроль обґрунтованості витрат, пов’язаних із транспортуванням і страхуванням. Завдяки цьому Товариство може оптимізувати свої ресурси, мінімізувати витрати та підтримувати конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Для ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» внутрішній контроль стає не лише інструментом виявлення недоліків, а й засобом забезпечення стратегічного розвитку. Використання ризик-орієнтованого підходу дозволяє сфокусувати контроль на найбільш критичних аспектах діяльності, тим самим зменшуючи ймовірність штрафних санкцій, фінансових втрат і репутаційних ризиків. Ризик-орієнтований підхід до організації внутрішнього контролю (ВК) — це методологія, яка спрямована на ідентифікацію, аналіз та управління ризиками, які можуть вплинути на досягнення цілей товариства. Цей підхід концентрується на визначенні найбільш критичних зон ризику та спрямуванні ресурсів на їх моніторинг і мінімізацію. У контексті ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» ризик-орієнтований підхід дозволяє будувати систему

внутрішнього контролю так, щоб забезпечити максимальний захист від фінансових, правових, операційних та репутаційних ризиків, які є характерними для експортно-імпортної діяльності. [26, 27]

Ключовим аспектом внутрішнього контролю в ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» є використання ризик-орієнтованого підходу до його організації. Це означає, що всі заходи контролю базуються на ідентифікації та оцінці потенційних ризиків, що можуть виникнути на різних етапах експортно-імпортних операцій. Наприклад, особлива увага приділяється ризикам, пов’язаним із митним оформленням, такими як неправильна класифікація товарів, невідповідність митної вартості або відсутність необхідної документації. Крім того, аналізуються ризики втрат або пошкодження товарів під час транспортування, порушення умов міжнародних контрактів, затримки платежів чи валютних операцій. [12, 25]

Основна суть ризик-орієнтованого підходу полягає в тому, що він базується не на загальному охопленні всіх аспектів діяльності однаковою мірою, а на пріоритетності тих процесів, де ризик невідповідності або порушень є найбільшим. Це дозволяє товариству концентрувати свої зусилля на найбільш уразливих точках, зменшуючи імовірність суттєвих втрат.

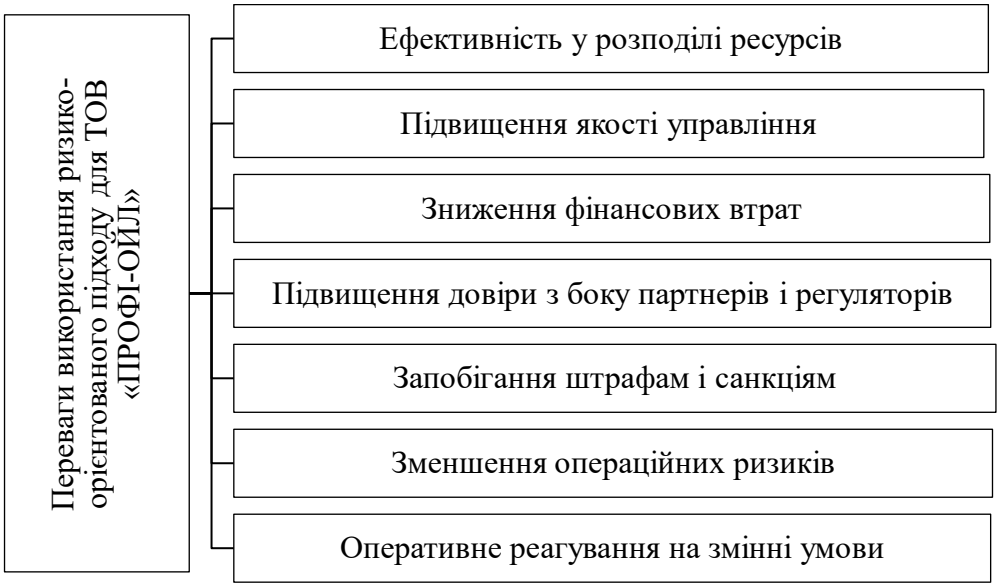



Рис. 2.2 Переваги використання ризик-орієнтованого підходу до організації внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

Джерело. Складено автором

На рис.2.2 зображено основні переваги використання ризик-орієнтованого підходу до організації внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

Для ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» ризик-орієнтований підхід є основою ефективного внутрішнього контролю, що дозволяє не лише захищати активи Товариства та забезпечувати відповідність законодавству, але й створювати конкурентну перевагу, підвищуючи ефективність експортно-імпортної діяльності в умовах зростаючих вимог та ризиків міжнародної торгівлі. У результаті внутрішній контроль зміцнює позиції товариства на зовнішніх ринках і підвищує довіру з боку міжнародних партнерів та регуляторних органів.

Для малого товариства ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ», суб'єктами внутрішнього контролю є всі особи, що безпосередньо залучені до організації та здійснення контролю за процесами на Товаристві, зокрема в експортно-імпортних операціях. Власники та керівництво визначають загальні принципи і стратегії внутрішнього контролю, включаючи підходи до мінімізації ризиків, пов'язаних із зовнішньою торгівлею. Суб’єкти внутрішнього контролю експортних-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» показані на рис.2.3

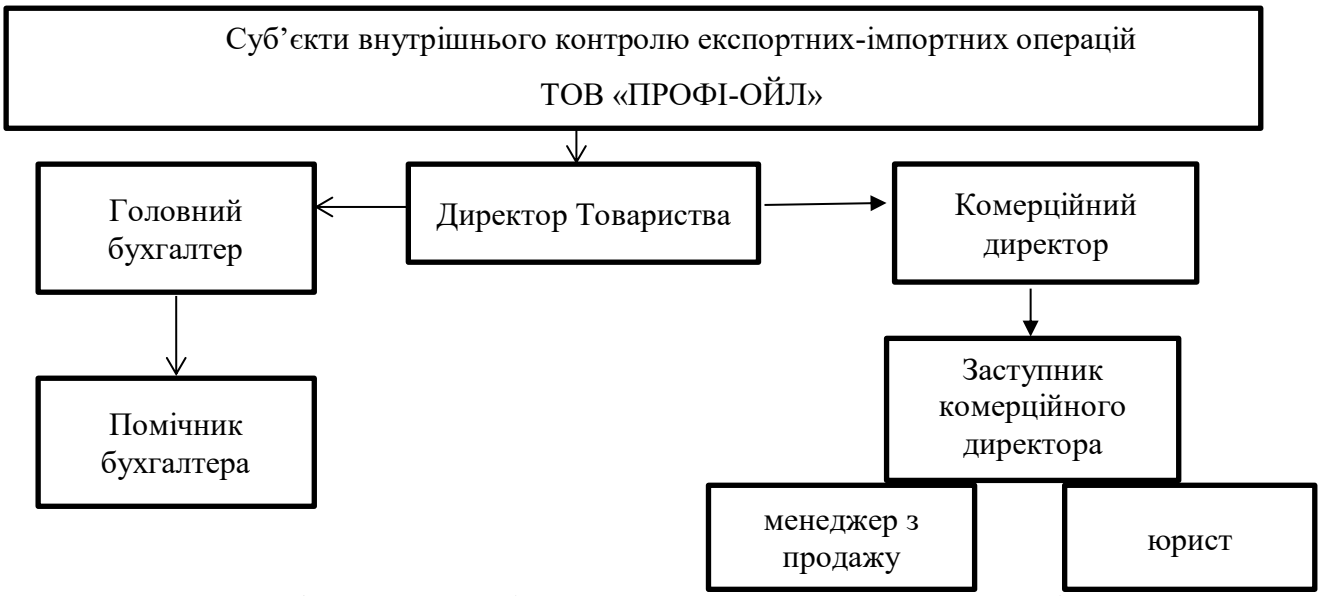



Рис. 2.3 Суб’єкти внутрішнього контролю експортних-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

Джерело. Складено автором

Як показано на рис 2.3 відповідальною особою за організацію та проведення внутрішнього контролю Товариства є директор, який частково делегує функції внутрішнього контролю головному бухгалтеру та комерційному директору в межах їх повноважень.

Головний бухгалтер контролює відображення в системі обліку експортно-імпортні операції, їх документальне оформлення та узагальнення в фінансовій звітності. Обов'язки головного бухгалтера щодо контролю експортно-імпортних операцій включають:

-контроль за веденням бухгалтерського обліку відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», враховуючи специфіку діяльності Товариства та методи обробки облікових даних;

самостійне складання або облік первинних документів з експортно-імпортних операцій, їх систематизацію та підготовку проміжних розрахунків для перевірки;

складання фінансової звітності на основі бухгалтерських даних, її підписання та своєчасне надання користувачам;

забезпечення надання точної, достовірної та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів Товариства (Додаток Д);

моніторинг змін в офіційному курсі гривні до іноземних валют;

участь у підготовці й поданні звітів до органів управління відповідно до нормативних вимог;

-перерахування податків і зборів згідно з законодавством та виконання розрахунків із кредиторами за договірними зобов'язаннями.

Крім того, головний бухгалтер ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» обізнаний з процедурами подання, оформлення та використання валютних митних декларацій, відповідає за контроль за правильністю митної та валютної документації, а також забезпечення відповідності всіх операцій фінансовим

стандартам. Помічник бухгалтера, в свою чергу, здійснює безпосередній облік первинних документів, організовує обробку даних, що стосуються розрахунків з іноземними контрагентами.

Планування внутрішнього контролю в ТОВ «ПРОФІ-ОЛЙ», передбачає розробку детальних планів та розкладу проведення контрольних заходів. Оскільки Товариство використовує ризик-орієнтованому підході до організації ВК, важливим етапом є планування заходів внутрішнього контролю, яке починається з аналізу ризиків, пов'язаних з експортно-імпортними операціями. Це дозволяє визначити, які саме контрольні заходи мають бути пріоритетними в конкретний період. Після цього складається річний план внутрішнього контролю, що включає конкретні контрольні заходи, строки їх проведення, відповідальних осіб та методи перевірки. План також враховує зміни в законодавстві або у фінансових умовах [31]. Для ефективності планування в організації розробляються графіки здійснення контрольних заходів, що включають періодичні внутрішні перевіроки. Це можуть бути щомісячні, квартальні чи річні перевірки, зокрема щодо обліку митних документів, валютних операцій і точності розрахунків з іноземними контрагентами. Графік застосування контрольних заходів ВК експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» на 2024 рік показано на рис. 2.4.



Рис. 2.4. Графік проведення контрольних заходів ЕІО ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» на 2024 рік

Джерело. Складено автором

На основі графіку суб'єкти внутрішнього контроль здійснюють заходи контролю експортно-імпортних операцій Товариства. Також в рамках планування внутрішнього контролю враховується необхідність коригування контролю після кожної перевірки, якщо виявлено порушення або ризики. Це дозволяє оперативно адаптувати стратегію внутрішнього контролю та усувати потенційні проблеми в експортно-імпортних операціяхВнутрішній контроль експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» адаптований до невеликого масштабу бізнесу, але зберігає системний підхід. Попередній контроль зосереджується на перевірці умов контрактів та розрахунку витрат на доставку і митне оформлення ще до початку операцій. Наприклад, для контракту (№ 251/24 від 01.02.24 р ALL FOR FLY s.r.o,) вартістю $5,000 проводиться аналіз потенційних валютних коливань, які можуть призвести до додаткових витрат у розмірі 1–2% від суми угоди, що еквівалентно $50–100. Це дозволяє заздалегідь врахувати ризики.

Поточний контроль виконується під час реалізації угод і включає перевірку документів та дотримання строків. Оскільки Товариство обробляє близько 2–3 операцій щомісяця, акцент робиться на оперативності та точності. Наприклад, при затримці оформлення вантажу за контрактом № 21 від 24.06.24 р для EXPEDITION AVIATION (FZC) за кожен день додаткові витрати ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» склали 500 грн.

Подальший контроль дозволяє оцінити результати після завершення експортно-імпортних операцій для їх аналізу та передача інформації керівництву для ухвалення управлінських рішень. Наприклад, за півроку було проаналізовано експортні операції, що включали відвантаження товару на суму 320 тис. грн. Середньомісячний обсяг поставок становив 50 одиниць продукції, а динаміка показала зростання на 3% щомісяця.

Аналіз співпраці з постачальником FUCHS виявив, що його ціни на 5% нижчі за середньо-ринкові, що робить співпрацю економічно вигідною.

Обсяги поставок зростали поступово, від 45 одиниць у січні 2023 рдо 53 одиниць у серпні 2023 р, що відображає стабільне зростання показників. Це свідчить про успішну співпрацю з постачальником та ефективне управління експортно-імпортними процесами. Цей підхід, хоч і масштабований до можливостей малого товариства, дозволяє ефективно керувати ризиками, контролювати витрати та забезпечувати дотримання стандартів у зовнішньоекономічній діяльності. [28]

У межах внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій на ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» аналізуються кілька ключових питань, серед яких валютні операції, строки виконання угод і митне оформлення. Особлива увага приділяється їх оцінці через кількісні показники, що дозволяє виявляти ризики на ранніх етапах.

Валютні операції є однією з найбільш ризикових ділянок. Наприклад, при укладанні контракту на $1,000, навіть незначне коливання курсу на 1% може спричинити додаткові витрати на суму до 400 грн. Внутрішній контроль намагається обмежити ці витрати, наприклад, за допомогою передплат або фіксації курсу в договорах.

Контроль строків виконання угод має важливе значення, оскільки затримки можуть призвести до додаткових витрат. Наприклад, Exelde Co Kft., затримка вантажу на 2–3 дні через помилки в документах коштувала товариству 150 грн на день через штрафи та витрати на зберігання товару. Своєчасний контроль документів і правильність оформлення допомагають уникнути цих витрат.

Митне оформлення також є важливим ризиком. Помилка в класифікації товару для Hrabarit Kft, а саме коду за УКТ ЗЕД на суму 2,000 доларів призвела до додаткових митних зборів у розмірі 5% від вартості товару, що становить близько 4000 грн. Проте, завдяки ретельному контролю декларацій та попередній перевірці товарів, Товариство надалі уникає таких втрат.

Результати внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій на ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» документуються за допомогою різних форм звітності та реєстраційних документів. Кожен етап внутрішнього контролю фіксується у вигляді звітів, де зазначаються основні результати перевірок і виявлені порушення або помилки, а також надаються рекомендації щодо їх усунення в майбутньому. Наприклад, якщо під час контролю валютних операцій виявлено різницю через коливання курсу, це відображається у звіті разом із сумою втрат і пропозиціями для мінімізації таких ризиків у подальшому. Акти перевірок складаються для кожної операції, і в них фіксується виконання угод, стан валютних розрахунків та відповідність митним вимогам. Підписання актів перевірки відповідальними особами, такими як бухгалтер або керівник, підтверджує факт проведення контролю та його результати.

Щомісяця готується звіт, що містить зведену інформацію про кількість перевірених операцій, виявлені порушення і їх фінансові наслідки. Цей звіт надається керівництву товариства для аналізу та прийняття рішень щодо покращення внутрішнього контролю. Якщо виникають відхилення від стандартних процедур, складається документ, який детально описує причини порушень, їх вплив на фінансові результати і пропозиції щодо коригування процесів.

Внутрішній контроль на ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» є важливим інструментом удосконалення експортно-імпортних операцій, адже він дозволяє знизити ризики, підвищити ефективність та забезпечити стабільність зовнішньо-економічної діяльності товариства. Завдяки систематичній перевірці валютних операцій, митного оформлення та строків виконання угод, контроль сприяє оптимізації процесів, мінімізації фінансових втрат і зменшенню можливих помилок. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти проблеми, коригувати їх і забезпечувати точність у фінансових розрахунках, що критично важливо для малого товариства.

Особливістю є використання ризик-орієнтованого підходу, який дозволяє концентрувати зусилля на найкритичніших аспектах діяльності, знижуючи ймовірність фінансових втрат та репутаційних ризиків. Завдяки ефективно організованій системі контролю, товариство підтримує конкурентоспроможність, оптимізує витрати і забезпечує стабільність у роботі з міжнародними партнерами.

Організація внутрішнього контролю базується на тісній співпраці керівництва, бухгалтерії та інших учасників бізнес-процесів, що сприяє швидкому реагуванню на можливі ризики при здійсненні експортно-імпортних операцій, що сприяє підтримці високих стандартів діяльності та зміцненню позицій товариства на зовнішніх ринках.

# РОЗДІЛ 3

# Удосконалення контролю експортно-імпортних операцій ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ»

## 3.1. Напрями удосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій

Ефективний внутрішній контроль експортно-імпортних операцій є фундаментальним елементом стабільного функціонування будь-якого підприємства, а для малого товариства, яке працює в умовах війни, його значення зростає в рази. Система контролю забезпечує не лише дотримання внутрішніх стандартів і вимог законодавства, але й сприяє зниженню ризиків, які в умовах війни набувають критичного характеру. Для ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”, яке займається експортно-імпортними операціями, важливо не лише своєчасно реагувати на зовнішні виклики, а й створити надійну систему внутрішнього контролю, яка дозволить адаптуватися до мінливих умов ринку та забезпечити виконання контрактних зобов’язань перед партнерами. В таблиці 3.1 наведені пропозиції щодо вдосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій та їх вплив на діяльність ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”.

Таблиця 3.1

Пропозиції щодо вдосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій та їх вплив на діяльність ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”

| Пропозиції | Вплив на діяльність ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ» |
|---|---|
| Оптимізація логістичних процесів | Забезпечення безперебійних постачань, зниження транспортних витрат, виконання контрактів у складних умовах війни. |
| Раціоналізація управління запасами | Скорочення витрат на зберігання, зменшення ризиків втрат через псування товарів, підвищення ефективності роботи складу. |
| Розгляд альтернативних варіантів постачання | Сталість поставок, зниження ризику простоїв у випадку порушення стандартних маршрутів через воєнні дії. |

Продовження табл. 3.1

| | |
|---|---|
| Автоматизація внутрішнього контролю | Прозорість і точність даних, зниження помилок, швидка адаптація до змін ринку, мінімізація залежності від фізичного доступу до документів. |
| Моніторинг валютних курсів та формування резервного фонду | Зниження валютних ризиків, підвищення фінансової стабільності, можливість швидкого реагування на непередбачувані витрати. |
| Адаптація до законодавчих змін | Уникнення штрафів, своєчасне виконання законодавчих вимог, збереження стабільності діяльності навіть за частих змін у регуляторному середовищі. |
| Контроль виконання контрактів та перевірка партнерів | Зниження ризиків невиконання зобов'язань, підвищення довіри партнерів, можливість впровадження штрафних санкцій за порушення умов договорів. |
| Використання систем управління складом (WMS) | Скорочення часу на пошук товарів, зменшення операційних витрат, забезпечення швидкого доступу до інформації про стан запасів. |
| Розробка резервних механізмів | Мінімізація втрат у разі аварій, бойових дій чи інших форс-мажорних обставин, зменшення залежності від коливань постачань |

Джерело. Складено автором

Війна створює численні виклики для ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ", зокрема як показано в табл.3.1 в сфері фінансів, забезпечення безпеки поставок та управління ресурсами. У такій ситуації ТОВ "ПРОФІ-ОЙЛ" стикається з валютними коливаннями, змінами у митному та податковому законодавстві, а також із ризиком втрати товарів через бойові дії. Усі ці чинники підвищують складність управління експортно-імпортними операціями та вимагають ретельного перегляду підходів до їхнього контролю [29].

Внутрішній контроль експортно-імпортних операцій у своєму сучасному вигляді повинен виконувати кілька ключових функцій. По-перше, це забезпечення прозорості та точності облікових даних, які мають бути надійною основою для прийняття управлінських рішень. По-друге, контроль має гарантувати виконання договорів, мінімізуючи ризики фінансових втрат через порушення умов контрактів. І, по-третє, система контролю повинна бути гнучкою, щоб оперативно адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, зокрема до впливу війни.

Важливість удосконалення внутрішнього контролю також пов’язана зі збереженням конкурентоспроможності товариства. У нестабільних умовах виживають лише ті компанії, які здатні швидко пристосовуватися до обставин, знижувати витрати та забезпечувати безперебійне виконання замовлень. Насамперед, одним із ключових напрямів удосконалення є оптимізація логістичних процесів, які зазнають значного впливу через військові дії. Руйнування інфраструктури, зокрема мостів, доріг і залізничних шляхів, а також ускладнення у роботі портів і прикордонних пунктів створюють численні ризики для виконання контрактних зобов’язань.

На рис. 3.1 зображено послідовність оптимізації логістичних процесів ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” в умовах війни.




Рис 3.1. Послідовність оптимізації логістичних процесів ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” в умовах війни

Джерело: побудовано автором

Перший етап. Аналіз ринку та прогнозування змін включає детальне вивчення ринкових тенденцій, кон’юнктури та передбачення змін у попиті та умовах постачання.

Другий етап. Коригування логістичних процесів полягає в постійному моніторингу та, за необхідності, внесенні змін до логістичних процесів

компанії, зокрема до маршрутів доставки, пошуку нових постачальників і вдосконалення технологій зберігання.

Третій етап. Контроль імпортних запасів та оптимізація їх обсягів. У сучасних умовах для зниження ризиків доцільно відмовитися від накопичення та тривалого зберігання товарів на складах. Тому контроль за запасами та їх оптимізація допомагають уникнути надлишку запасів та знизити витрати.

Четвертий етап. Розгляд альтернативних варіантів постачання полягає у співпраці з іншими логістичними операторами на ринку, що забезпечить стабільність постачання товарів.

У цьому контексті ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” має спрямувати зусилля на диверсифікацію логістичних маршрутів, залучаючи різних перевізників і використовуючи різні транспортні шляхи. Наприклад, за відсутності доступу до портів Чорного моря товариство може переорієнтувати експортні та імпортні операції через західні кордони України з використанням європейських портів або сухопутного транспорту. Контроль за роботою транспортних компаній і страхування вантажів стають важливими інструментами, які дозволяють захистити товари від втрат у разі аварій чи інших надзвичайних ситуацій, спричинених війною.

Ще одним важливим напрямом удосконалення є впровадження сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів внутрішнього контролю. [21] Автоматизація та цифровізація внутрішнього контролю надасть ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” низку важливих переваг, особливо в умовах нестабільності, таких як війна. Ключові з них показані на рис.3.2.

ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” працює в умовах війни тому автоматизація та цифровізація зроблять внутрішній контроль експортно-імпортних не лише ефективним, а й стійким до зовнішніх викликів. У воєнний час, коли може бути втрачений фізичний доступ до офісу або документації, використання хмарних сервісів для зберігання та обробки даних стає критично важливим.

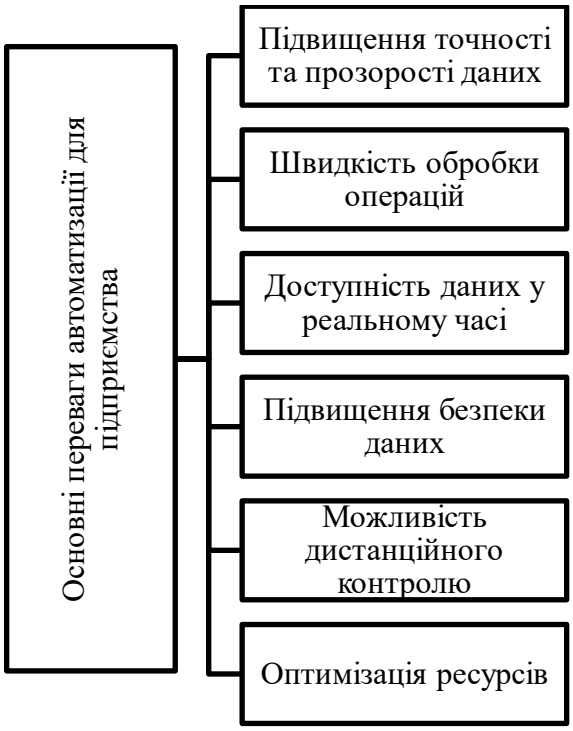



Рис. 3.2 Основні переваги автоматизації внутрішнього контролю експортно-імпортних ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”

Застосування ERP-систем дозволить ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” автоматизувати процеси закупівлі, реалізації продукції, забезпечить прозорий контроль усіх етапів експортно-імпортних операцій, починаючи від укладання договорів і закінчуючи звітуванням перед податковими органами. Крім того, автоматизація електронного документообігу значно спростить процес оформлення митних декларацій і мінімізує ризики помилок, спричинених людським фактором. [13, 21]

Значна увага повинна бути приділена фінансовому контролю, адже в умовах війни ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” відчуває вплив суттєвих валютних коливань, що пов’язано з підвищенням витрат на транспортування, а також ризиком виникнення неплатоспроможності контрагентів.

На важливість внутрішнього контролю ризиків коливання валюти наголошують вітчизняні науковці, зокрема Кінзерська Н. В. вказує, що «валютний ризик та його вплив на ефективність бізнесу: торгові компанії піддаються ризикам, пов'язаним з коливаннями обмінного курсу, оскільки

вони часто торгують іноземною валютою. Нестабільність валютного ринку може мати істотний вплив на прибутковість таких підприємств, тому важливо мінімізувати ці ризики шляхом ефективного управління потоками іноземної валюти» .

Для зниження впливу цих факторів ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” має забезпечити постійний моніторинг валютних курсів, використовуючи їхні прогнози для оптимізації розрахунків з іноземними постачальниками та покупцями. Одним із практичних інструментів внутрішнього фінансового контролю є формування резервного фонду, який допоможе покривати непередбачувані витрати, наприклад, у разі збільшення митних тарифів або необхідності екстреного переорієнтування логістики.

Важливим напрямом посилення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” є управління контрактами та відносинами з партнерами. Війна суттєво підвищує ризики невиконання контрактних зобов’язань через перебої в постачанні або фінансові труднощі контрагентів. Для запобігання таким ситуаціям ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” повинно ретельно перевіряти потенційних постачальників і покупців, використовуючи міжнародні бази даних для аналізу їхньої репутації. Укладання контрактів має враховувати можливість форс-мажорних обставин, зокрема, затримки постачання через бойові дії або ускладнення в роботі транспортної інфраструктури. Контракти повинні передбачати штрафні санкції у випадку невиконання умов договору, а також механізми розв’язання конфліктів.

Одним із ключових напрямів удосконалення внутрішнього контролю ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” залишається оптимізація запасів імпортної сировини та продукції, призначеної на експорт, що сприятиме виконувати замовлення клієнтів навіть за умови непередбачуваних затримок. Водночас важливо забезпечити якісний внутрішній контроль за станом і термінами придатності продукції, щоб уникнути втрат через псування товарів. Використання систем управління складом (WMS) дозволить автоматизувати облік запасів,

оптимізувати складські площі та забезпечити швидкий доступ до необхідної інформації.

Адаптація до змін у законодавстві є одним із найважливіших аспектів удосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій, особливо в умовах війни, коли регуляторне середовище може змінюватися швидко та не передбачувано. Для ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”, яке займається продажем олив і мастил, ця адаптація є критичною, адже недотримання законодавчих вимог може призвести до штрафів, затримок у постачанні або навіть блокування операцій.

В умовах війни законодавчі зміни можуть торкатися митного оформлення, валютного регулювання, податкових ставок, процедур страхування вантажів, а також введення нових обмежень або пільг для певних видів експортно-імпортних операцій. Тому адаптація до цих змін вимагає комплексного підходу, що включає посилення контролю, оперативне впровадження нових норм і постійне навчання персоналу.

З початку 2022 року українське законодавство зазнало численних змін, які суттєво вплинули на експортно-імпортні операції. Особливо це стосується митних, валютних та податкових аспектів, які були адаптовані до викликів, спричинених військовими діями. Для ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” ці зміни стали критично важливими, оскільки вони визначають нові правила функціонування ринку, а також напрями роботи з іноземними постачальниками та покупцями. Так, в 2022 році відбулася тимчасова відміна митних платежів на імпорт значної частини товарів. Згідно з ухваленим у березні 2022 року законодавством (Закон № 2142-IX), скасовано мита та ПДВ на імпорт товарів, зокрема паливно-мастильних матеріалів, з метою забезпечення внутрішнього ринку стратегічно важливими ресурсами. Це суттєво полегшило процедуру імпорту мастил та олив, дозволивши бізнесу зменшити витрати на розмитнення та прискорити поставки. Водночас це потребувало швидкої адаптації внутрішнього контролю до нових

процедур оформлення вантажів, оскільки митні органи запровадили спрощені алгоритми перевірок.

У липні 2022 року Верховна Рада повернула частину податкового та митного регулювання до довоєнного стану, відновивши оподаткування імпорту товарів для більшості підприємств. Зокрема, для мастил і олив знову стали застосовуватися стандартні ставки ПДВ та акцизів. Це змінило умови ведення експортно-імпортної діяльності ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ”, оскільки зросло навантаження на обігові кошти. У зв’язку з цим товариство переглянуло свої фінансові плани, щодо прогнозування витрат на логістику та оформлення товарів. Товариству необхідно забезпечити регулярний моніторинг законодавчих змін і співпрацювати з митними брокерами, які допоможуть оперативно реагувати на нові вимоги. Наприклад, це може стосуватися змін у режимах експорту та імпорту, застосування преференційних тарифів або нових процедур перевірки товарів.

Удосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій є ключовим чинником забезпечення стабільності та конкурентоспроможності ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” особливо в умовах війни. Ефективний внутрішній контроль дозволяє товариству не лише адаптуватися до викликів, спричинених військовими діями, але й оптимізувати свої бізнес-процеси, знижуючи ризики, пов’язані з логістикою, фінансами, змінами законодавства та партнерськими відносинами.

Запропоновані напрями удосконалення акцентують увагу на інтеграції сучасних цифрових технологій, посиленні управління ризиками, адаптації до швидких змін у регуляторному середовищі та оптимізації внутрішніх процедур. Автоматизація процесів обліку та документообігу сприяє підвищенню прозорості та точності операцій, зменшуючи ймовірність помилок і затримок. Водночас впровадження резервних механізмів, таких як страхові запаси продукції чи резервний фінансовий фонд, мінімізує наслідки форс-мажорних обставин.

Особливого значення набуває адаптація до змін у митному, податковому та валютному регулюванні, які суттєво впливають на умови здійснення зовнішньоекономічної діяльності. ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” необхідно забезпечити постійний моніторинг законодавчих нововведень, зокрема повернення мит і ПДВ на імпорт, змін у валютних обмеженнях та гармонізації українського законодавства з європейськими нормами. Такі заходи дозволяють забезпечити відповідність діяльності чинним правилам і уникнути фінансових чи правових ризиків.

Отже, вдосконалення внутрішнього контролю експортно-імпортних операцій є багатогранним завданням, яке вимагає інтеграції технологій, посилення фінансової дисципліни, розвитку професійних навичок персоналу та адаптації до нестабільних умов. Реалізація цих заходів дозволить ТОВ “ПРОФІ-ОЙЛ” у забезпечити стабільність бізнесу, зменшити вплив зовнішніх ризиків і укріпити конкурентні позиції навіть у важких умовах війни.

# ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота на тему "Контроль експортно-імпортних операцій підприємства" присвячена дослідженню сучасних підходів до організації системи контролю зовнішньоекономічної діяльності на прикладі ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ». У ході дослідження проаналізовано теоретичні засади контролю, оцінено практичний стан його організації на підприємстві, а також окреслено напрями вдосконалення, спрямовані на підвищення ефективності управління експортно-імпортними операціями. Результати роботи підтвердили актуальність обраної теми, зумовлену зростаючими викликами глобалізації та необхідністю адаптації підприємств до змінного ринкового середовища. [32]

Експортно-імпортні операції займають центральне місце у зовнішньоекономічній діяльності підприємств, оскільки вони забезпечують розширення ринків збуту, збільшення виробничих можливостей і посилення конкурентоспроможності. Контроль цих операцій є невід’ємною складовою управління, адже саме він мінімізувати втрати та забезпечувати відповідність нормативним і законодавчим вимогам. Особливого значення контроль набуває в теперішній час, коли підвищується рівень конкуренції та необхідність дотримання міжнародних стандартів якості. У цьому контексті дослідження підтвердило, що розробка комплексної системи контролю є важливим завданням для будь-якого суб’єкта зовнішньоекономічної діяльності.

У роботі проаналізовано діяльність ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ», яке займається дистрибуцією мастильних матеріалів і здійснює експортно-імпортні операції. Встановлено, що підприємство стикається з низкою викликів, серед яких є складнощі в управлінні зовнішньоекономічними контрактами, ризики невідповідності регуляторним вимогам, а також обмеженість використання сучасних цифрових технологій. Водночас воно

демонструє стійкість у подоланні кризових явищ, зокрема, адаптуючи свою діяльність до умов ринку під час воєнного стану.

На основі проведеного аналізу запропоновано низку рекомендацій. Вони включають модернізацію інформаційних систем для автоматизації процесів контролю, посилення аналітичної складової управління ризиками, впровадження інструментів фінансового моніторингу та підвищення кваліфікації персоналу у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Такі заходи спрямовані на оптимізацію витрат, підвищення прозорості та ефективності операцій і зниження ймовірності помилок при здійсненні експортно-імпортних угод.

Результати дослідження мають велику практичну значущість, адже їх впровадження може сприяти вдосконаленню системи контролю не лише на базовому підприємстві, а й на інших суб’єктах господарювання, які працюють у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Це дозволить мінімізувати ризики, пов’язані з фінансовими втратами та регуляторними порушеннями, підвищити довіру міжнародних партнерів і створити сприятливі умови для розвитку бізнесу в умовах глобальної фінансової нестабільності.

Таким чином, проведене дослідження підкреслило значущість вдосконалення системи контролю експортно-імпортних операцій як ефективного інструменту забезпечення стабільного функціонування підприємств у динамічних умовах сучасного ринку. Запропоновані рекомендації закладають підґрунтя для підвищення ефективності управління зовнішньоекономічною діяльністю, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства та забезпеченню його сталого розвитку.

# СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 корисних інструментів для бізнесу. nethunt.ua. URL: https://nethunt.ua/blog/10-korisnikh-instrumientiv-dlia-bizniesu/

2. 21 Digital Tools To Use For Your Business In 2023. Descasio. URL: https://www.descasio.io/21-digital-tools-to-use-for-your-business-in2021/

3. Бинда Я., Прокопенко М., Рамський А., Шуплат О., Галан Л., Михайленко Д. Оцінка інвестиційної привабливості промислових підприємств. Міжнародний журнал менеджменту, 2020, Том 11, Випуск 2, с. 27-35.

4. Болдовська К.П., Ковальова Т.В., Пеняк Ю.С. Особливості обліку, оподаткування і подання звітності з операцій зовнішньоекономічної діяльності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, 2023. Вип. 7. URL: https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-09-02

5. Бороденко Т.М., Левченко К.М. Митна політика України в умовах повномасштабної війни. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки», 2023, № 27, С. 97-102.

6. Верховна Рада України. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україні» від 22 грудня 1998 року № 332-XIV. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/332-14

7. Верховна Рада України. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року № 959-XII. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12/page

8. Верховна Рада України. Закон України «Про митний тариф України» від 4 червня 2020 року № 674-IX. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 42, ст. 344.

9. Верховна Рада України. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 грудня 1994 року № 334/94-ВР. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/334/94-%D0%B2%D1%80

10. Верховна Рада України. Господарський кодекс України: закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

11. Верховна Рада України. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text

12. Гайшук І. Міжнародні стандарти управління ризиками. Фінансовий контроль, 2019, № 8 (163), С. 24–27. URL: https://fincontrolnew.com.ua/attachments/6d9e0ad2-134b-49ee-be78-fb6ab36b76f4_9.pdf

13. Гапоненко Я.І., Швагірева В.С. Планування зовнішньоекономічної діяльності як основа розвитку підприємства. Економіка. Фінанси. Право, 2017, № 4(1), С. 63-64.

14. Гапонюк М.А., Бороденко Т.М. Трансформація митниці: фактори появи електронної митниці. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки», 2023, № 26, С. 54-63.

15. Голованенко Н.А. Особливості експортно-імпортних операцій підприємства України. Вісник Черкаського університету, 2023, С. 60-62.

16. Гринько П.О. Формування системи показників діагностики ефективності експортно-імпортної діяльності підприємства. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2023, Вип. 20, С. 122-125.

17. Грущинська Н.М. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств України в умовах становлення процесів митного регулювання з країнами Центрально-Східної Європи. Актуальні проблеми економіки, 2023, № 7, С. 101-108.

18. Державна митна служба України. Офіційний сайт. URL: https://customs.gov.ua/

19. Державна служба статистики України. Економічна статистика / Зовнішньоекономічна діяльність. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

20. Дерев'янко Ю.М., Валюх Н.С. Ефективне управління імпортними операціями на підприємстві. Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., Суми: СумДУ, 2023, С. 185-186.

21. Дослідження Digital Developers Committee. Ринок цифрової розробки в Україні зростає попри війну. URL: http://surl.li/qpiin

22. Дудкін П.Д., Сіра З.М. Роль інформаційних технологій в управлінській діяльності підприємств у сучасних умовах. Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів «Актуальні задачі сучасних технологій», Тернопіль, 2023, С. 329-330.

23. Євтушенко В.А., Ляшевська В.І., Чупринюк Ю.В. Дослідження та вдосконалення стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Бізнес Інформ, 2021, № 6, С. 23-29.

24. Євтушенко В.А., Ляшевська В.І., Копитцова О.С. Планування зовнішньоекономічної діяльності як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку. Бізнес Інформ, 2021, № 6, С. 38-43.

25. Єрмаченко Є.В. Визначення методичних підходів до оцінки ризиків суб'єктів ЗЕД під час виконання експортних контрактів. Бізнес Інформ, 2023, № 10, С. 291-295.

26. ЗЕД. Бібліотека українських підручників. URL: https://westudents.com.ua/glavy/18150-rozdl-XV-riziki-v-zed.html (дата звернення: 09.09.2024).

27. Калініна О.П. Стан та перспективи розвитку експортно-імпортних операцій підприємств. Вісник Хмельницького національного університету, 2023, № 2, С. 146-149.

28. Клепікова С.В., Яцина М.Г., Другова О.С. Особливості управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств. Економіка. Фінанси. Право, 2021, № 11, С. 18-22.

29. Клименко Л.В. Організаційно-економічні механізми управління зовнішньоторговельною діяльністю підприємств: теорія та практика. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент, 2023, Вип. 5, С. 163-169.

30. Кміть В.М., Щерба О.В. Зарубіжний досвід справляння ПДВ та обґрунтування доцільності його застосування у національній податковій практиці. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка, 2020, Т. 25, Вип. 5, С. 104-110.

31. Кравчик Ю.В. Планування зовнішньоекономічної діяльності як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства на світовому ринку. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, 2021, № 4, С. 78-83.

32. Малярець Л. Діагностика ефективності експортно-імпортної діяльності підприємства. Чорногорський економічний журнал, 2021, 17(1), С. 71-83. DOI: 10.14254/1800-5845/2021.17-1.5.

33. Микитенко Т.В. Організація постмитного контролю і аудиту: навчальний посібник, УДФСУ, 2020, 342 с.

34. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: https://www.mof.gov.ua

35. Національний банк України. Інфляція залишатиметься помірною, а економіка відновлюватиметься – Інфляційний звіт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiya-zalishatimetsya-pomirnoyua-ekonomika-vidnovlyuvatimetsya--inflyatsiyniy-zvit-nbu

36. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: https://bank.gov.ua

37. Основні ризики ЗЕД під час дії воєнного стану. URL: https://www.lawfirmpryadko.com/articles/osnovnye_riski_ved_vo_vremya_dejstviya_voennogo_polozheniya

38. Положення про Державну митну службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227. URL: https://customs.gov.ua/polozhennia

39. Решетняк К.Л. Експортно-імпортні операції як основа зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Управління розвитком, 2024, № 3, С. 30-32.

40. Ризики в ЗЕД та їх страхування. Бібліотека економіста. URL: https://library.if.ua/book/54/3969.html

41. Скадник М.О. Аналіз підходів до оцінки та визначення ефективності управління імпортними операціями підприємств. Вісник Хмельницького національного університету, 2021, № 2, Т. 1, С. 7-9.

42. Скорук О.В. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023, 92 с.

43. Стояненко І.В., Грабовська Н.В. Особливості оподаткування бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. International scientific and practical conference «Advancing in research, practice and education», 2022, С. 200–203.

44. Тюріна Н., Карвацька Н. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підручник. Київ: ЦУЛ, 2022, 408 с.

45. ТОВ «ПРОФІ-ОЙЛ». Офіційний сайт. URL: https://profi-oil.pro

46. Чиркова Ю.Л., Ткачук Б.М. Особливості оподаткування зовнішньоекономічних операцій під час воєнного стану. Економіка та суспільство, 2022, Вип. 40. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-76

47. Шарко Є.І. Підвищення ефективності діяльності малого підприємства шляхом оптимізації оподаткування та залучення зовнішнього аудиту. Креативний простір, 2021, № 5, С. 33-34.